

26c. 73.

DISSERTATIO

22

DE

P V B L I O
ΠΡΩΤΩΙ ΜΕΛΙΤΕΝΣΙΥΜ
ACT. XXVIII. 7

QVAM

RECTORE ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
D O M I N O
ERN. AVGVST. CONSTANTINO
DVCE SAXONIAE IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE ET WESTPHALIAE RELIQA

PRAESIDE

IO. ERN. IMMAN. WALCHIO
PHIL. DOCT. ET PROF. PVBL. SOCIETATVM LATINAE IENENSIS
DIRECTOR. ROMAN. ARCAD. ET FLORENTINAE
COLUMBAR. SODALI

D. VIII. FEBRVAR. CIDI CCCLV

PVBlicae ERVDITORVM DISQVITIONI SVBMITTIT
IOANNES IMMAN. SCHAEFFERVVS
RATISPONENSIS
SANCTIORVM DISCIPLINARVM CVLTOR

IENAE LITTERIS SCHILLIANIS

21

DISSERTATIO

DE

P V B L I O

PTOTOI MELLTENSIVM

ACT. XXVIII

QVAM

RECTORI AC ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMO

SUBRENTISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI

D O M I N O

FRM AVGVST. CONSTANTINO

DUCE SACROSANCTAE IMPERII CAESARIS MONSIEUR

ANGELICI DE WESTPHALIAE BRUNO

FRATRE

IO FRM IMMAN. WALCHIO

PHIL. DOCT. ET PROF. IVRIS SOCIETATIS PAVLINAE HONORAT.

SECRETARII ACADEMIAE BRUNO. ET RECTORIS

CONSENSU. TUBING.

IN ACADEMIA PAVLINA

ANNO DOMINI MDCCLXXXVIII

IOHANNES IMMAN. SCHAEFFERVS

AVGVST. CONSTANTINO

FRATRE

IOHANNES IMMAN. WALCHIO

NEMINEM, vel leuiter sacre historiae peritum, facile arbitror, ignorare posse, quam acriter nostra aetate in Italia inter eruditissimos viros de insula, ad quam diuinus Paullus naufragium fecisse dicitur, disceptatum sit *a*), et quae graues lites simul motae in hac caussarum varietate cum de illius situ; tum de **PVBLIO**, quem insulae huius

a) notissima est controuersia, de insula, ad quam, diuinus noster legatus naufragium fecit, mota: fuerint illa Dalmatica ad Venetum sinum sita; an Sicula, prope Sicilian? **IGNATIUS GEORGIUS BENEDICTINUS** e congregatione *Melirensi Ragusina*, primus fuit, qui nostra aetate signum quasi daret ad persequendam veterem illam litteratam pugnam, diu intermissam. Postquam enim is in lucem publicam emiserat librum, inscriptum: *D. Paullus apostolus in mari, quod nunc Venerus Ionus dicitur, naufragus et Melira*

Dalmatensis insula post naufragium hospes, Venetijs, MDCCCXXX. atque in isto, vestigia **CONSTANTINI Porphyrogenetae, de administr. imper. cap. XXXVI.** ex recentioribus **BERGALDI, chron. libr. III. cap. 6.** aliorumque sequutus, Paulli naufragium prope Dalmatiam in Veneto sinu factum esse, multis speciosis argumentis, doctissime ceteroquin, multoque lectionis adparatu demonstrare adgressus fuerat, non desuerunt, qui litem ipsi grauissimam intenderent veteremque illam ac communem de Melita Sicula sententiam,

A

ΠΡΩΤΟΝ fuisse, memorat LVCAS *b*), rerum, a Christi legatis gestarum, scriptor diligentissimus. In quo certamine litterato etsi multa præclare de hoc Publio disputata et ad lucem reuocata esse, nemo facile negauerit; hoc tamen simul quilibet veritatis amicus vltro confitebitur, in hanc fœcundam messem falces ita immisisse doctissimos Italos, vt non omnia demetere posterisque præripere; sed

tentiam, a viris doctissimis, SCALIGERO *de emendar. temporum, libr. vi. p. 536.* BOCHARTO *geograph. sacr. part. ii. libr. i. cap. 26.* CLYVERIO *Sicil. antiqua, libr. ii. cap. 16.* QVINTINO *descrip. insul. Melitæ, p. 3.* NIEDERSTEDTIO *Melitæ, ver. et nou. cap. iiii. tom. vi. thes. ant. græc. GRONOVII, p. 303.* WANDALINO *diff. de Melit. Pauli, Hafniæ, MDCCVII.* edita, ABELA *Melitæ illustrat. libr. ii. notit. 7. tom. x. vol. 15. thes. antiquit. et hist. Ital. p. 170.* FAZELLO, *de rebus Sicul. dec. i. libr. i. cap. i.* aliisque propugnatum, nouis argumentis firmare ac corroborare studerent. In his merito obtinent locum: GVIOU DE MARNE singulari de hoc argumento ad eminentiss. cardin. POLIGNAC *epistola, Romæ, MDCCXXXI.* in lucem edita: yen. abbas DE LA MARNE in *vindicis Melitensibus MDCCXXXII.* emissis, de quibus *memorie Treuolinæ* anni MDCCXXXVI. *mens. februar. p. 361.* videntur: illustratissimus comes IO. ANTON. CIANTAR, cuius *dissertationes apologetice de Paulo apostolo in Melitam Siculo Adriatici maris insulam naufragio eiecto, Vene-*

tiis MDCCXXXVIII. lucem primam viderunt, certe doctissima et tanto eruditionis adparatu, quanta iudicii vi conscriptæ: BONAVENTURA ATTARDIVS, cuius vindicia pro Melitæ huius situ contra IGNATIVUM GEORGIUM MDCCCXXXVIII. prodierunt. Agmen clausit, quoad ego quidem scio, RYPERTVS A ST. GASPARE in *diuo Paulo apostolo e Melitæ Illyricana in Africanam feliciter reduce, cuius libri pars prima et secunda Venetiis MDCCXXXVIII.* in lucem emissa est, Opus hoc, magnæ quidem molis; nequam tamen tanta eruditione, quanta Ciantarianum, est elaboratum. IGNATIVVS GEORGIVS multos quidem ingenii et doctrinæ suæ admiratores; nullos fere autem sententiæ suæ, quam defendit, patronos nactus est, si a paucissimis discesserimus, in quibus sunt doctissimi auctores *bibliothecæ Italicæ, tom. xi. p. 127.* et actorum *Lips. supplem. vol. vii. p. 53.* itemque summe rei. IO. CHR. HARENB. BERGIUS *de reform. geogr. in nouis missellan. Lipsens. tom. iiii. pag. 308.* seq.

b) actor. xxviii, i. sq.

sed in ipso hoc campo haud pauca horum diligentiae relinquere voluisse, haud obscure videantur. Ita multa rimantur, quae ad Melitenfium historiam et, quae subierunt antiquissimis temporibus, fata pertinent; nihil vero exponunt de eorum sacris, de religione, cui addicti fuerint, nominatim de numine illo, quod in Paulo videre, sibi visa est gens illa superstitiosa. Sic porro in hoc litigantium coetu illustrissimum comitem IO. ANTON. CIANTARVM et doctissimum virum IGNATIVM GEORGIVM, *Benedictinum e congregatione Melitensi Ragusina*, multa egregie de Publio, quem postea sacrorum Melitenfium antistitem factum fuisse, vulgaris est opinio, praecipisse, nemo facile infitiabitur; sed quam multa simul in hac rerum multitudine, ut plerumque fieri solet, effugerunt aciem oculorum horum, ceteroquin acutissimorum? Paucissima sunt, quae eruditissimi viri de nomine nostri PVBLII commentantur, vel ideo tamen memorabili, quod solo praenomine, cuius illud generis est, veteres adpellari in inime solebant. Neque omnibus satisfecisse videntur sua dignitatis et officii, Publio nostro demandati, inuestigatione, quod multa egregia veterum scriptorum effata in subsidium haud vocarunt, sine quibus nullo pacto, τὸ ΠΡΩΤΟΝ ratio huiusque officii indoles intelligi potest; aut lux accendi iis, quae diuinus LVCAS de hoc πρῶτον est commentatus. Liceat igitur nobis in praesenti virium nostrarum periculum facere et in ea campi huius spatia nos demittere, quae, quoniam praecipitata adhuc non sunt, vel aliquam messis spem iure nobis possunt facere. Dictum est iam alio tempore *de deo Melitenfium*, et quod in hoc capite ad illustrandam Lucae sacram historiam adhuc desiderari videbatur, pro virium modo suppletum. Nunc aliud quasi supplementum nos scripturi, de Publio Melitenfi ita commentabimur, ut, cum quae eius

nominis, tum quæ officii, quo functus est, ratio et conditio fuerit, quantum fieri possit, luculenter ostendatur.

II

SI nomen PVBLII, quod origine romanum fuisse, neminem facile arbitror ignorare posse, respicimus, his verbis id a diuino scriptore est indicatum: ὑπῆρχε χωρία τῷ ΠΡΩΤΩΙ τῆς νήσῳ, ὀνόματι ΠΟΠΛΙΩΙ. Nolo in præsentī de eius scriptione fufē disputare, quod in nonnullis codicibus librorum noui testamenti, nominatim *Stephanico tertio*, siue, vt MILLIUS numerat, *quarto*, in *primo Coueliano*, itemque in *lectionibus illis Velefianis* notissimis illud non Πόπλιος, sed Πέπλιος scribatur. Satis enim cognitum est, qui de Romanorum rebus sunt commentati, scriptores græcos sæpe latina nomina etiam tum haud immutasse, quum mutationem linguæ græcæ ratio et vsus fere suadere videretur c). Sic, quod Romani *Publius*, id Græci Πόπλιος plerumque efferunt nomen, quemadmodum ex auctoribus græcis DIONYSIO *Halicarnassensi* d), DIONE CASSIO e), PLVTARCHO f), IOSEPHO g) aliisque, itemque ex inscriptionibus apud CYRIACVM ANCONITANVM h), IO. BAPT. DONIVM i), CAROL. PATINVM k) GISB. CVPERVM l) LVD. ANTON. MVRATORIVM

- c) conf. EZECH. SPANHEMIVM de vsu vit. Numæ, p. 74. vit. Ciceronis, p. 874. et præstant. numismatum, diff. VIII, p. 725. vit. Paulli Aemilii, p. 259. apophthegm. rom.
 d) libr. III. p. 293. 295. libr. V. p. 11. operum, p. 197. et præcept. reip. ge
 315. libr. VII. p. 417. libr. VIII. p. 480. rend. p. 797.
 libr. VIII. p. 620. libr. X. p. 676. 768. g) libr. XIII. ant. iudaic. cap. 17.
 libr. XI. p. 710. h) inscript. p. XXXVIII. num. 251.
 e) libr. XXXVII. p. 50. libr. LXVIII. i) inscript. p. CCCCXI. num. 192.
 p. 786. k) comm. in Aratorii monument. p. 460.
 f) vit. Caf. tom. I. operum, p. 708. l) Harpocrat. p. 139.
 vit. Brutii, p. 1005. vit. Luculli, p. 515.

RIVM *m*) et EDVARDVM CORSINIVM *n*) patet. Nihilominus et eosdem scriptores, DIONEM CASSIVM nempe, illum porro *Halicarnassensem* et PLVTARCHVM, ad Romanorum et scribendi et pronuntiandi rationem passim deflexisse ac pro Πόπλιος, Πύπλιος posuisse, obseruabis *o*). Quid? quod in græcis monumentis, quæ, si imprimis in coloniis romanis facta sunt, romanæ scribendi consuetudini nimis sæpe indulgent, pro ΠΟΠΛΙΟΣ occurrat modo ΠΟΤΗΛΙΟΣ apud REINESIVM *p*), modo ΠΟΤΒΛΙΟΣ cum *v* apud GRVTERVVM *q*) in hac inscriptione: ΠΡΪΜΑ ΘΥΓΑΤΗΡ ΠΟΤΒΛΙΟΥ ΕΖΗΣΕ ΕΤΗ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ, quo et duo alii lapides pertinent, quorum alter *r*) ΠΟΤΒΛΙΟΝ ΣΕΠΤΙΜΙΟΝ ΤΕΤΑΜ memorat: alter *s*) ΠΟΤΗΛΙΟΥ ΤΙΤΙΔΙΟΥ ΚΑΠΙΤΩΝΟΣ mentionem facit. Immo, legitur etiam, mixta quasi græca et romana scriptura, ΠΟΒΛΙΟΣ *t*), id quod græcos, vel Romæ, vel in romanis coloniis commorantes, fecisse, eo minus est mirandum, quum passim Romanos conuersa vice Græcorum scribendi rationem expressisse atque, uti in multis vocabulis *u*); sic quoque in *Publii* cognomine

A 3

et

m) *inscript.* p. 101. *num.* 6.
n) *not. Græcor.* p. 52.
o) vid. DIONEM CASSIVM, *libr.* xxxviii. p. 62. *libr.* xxxviii. p. 105. *libr.* xxxxi. p. 159. et p. 172. *libr.* xxxviii. p. 406. *libr.* lviii. p. 645. DIONYSIVM *Halicarnassensem* *libr.* iiii. p. 263. quod vnicum forte apud hunc scriptorem est effatum, ubi Πύπλιος legitur pro Πόπλιος, et PLVTARCHVM *vir. M. Crassi, tom. i. operum,* p. 548. *vir. Poplicole,* p. 103. *parallel. tom. ii. operum,* p. 310.

p) *class. vi. inscr.* 79. p. 435.

q) p. 101. *inscript.* 4.

r) p. 101. *inscript.* 7.

s) p. 101. *inscript.* 11.

t) in inscriptione aliqua, finistro Memnonis cruri incisa, a ΡΟΒΟΚΚΙΟ data et a viris cæl. ΓΙΑC. ΠΗΛ. Δ' ΟΡΥΙΛΛΙΟ animadu. in *Charizon. Approdis.* p. 531. et PAVL. ERNEST. IABLONSKIO de *Memnon. græc. et Aegypt. Syn.* iii. cap. 6. p. 92. repetita.

u) vide IVL. CAES. SCALIGERVM *inscr.* dice *Gruter.* cap. xviii. p. lxxxii. CAROL. CAES. MALVASIAM *marmor.*

Felsin.

et in iis vocibus, quæ PVBLII nominis adfines sunt, litteram v in o; b vero in p mutasse, videas. Itain n armore apud IOANNEM DOMINICVM BERTOLIYM x) PVP. siue PVPLIVS legitur pro *Publius*: apud GRVTERVM y); PVPLIA pro *Publia*, et alio loco z) POPLIVS pro *Publius*: apud OCTAVIYM RVBEVM a) pro: *publicas*, POPLICAS et apud GRVTERVM b) pro: *agro publico*, AGRO POPLICO, ne dicam de *Pubilia* tribu, quæ modo recte PVBLILIA c), modo POBLILIA d), modo POPLILIA e), modo PVPLILIA f) scribitur, g) ac de *Publicia* gente, quam PVBLICIAM, POBLICIAM, et POPLICIAM vetusta marmora efferunt apud IAC. GRVTERVM h), THOM. REINESIYM i), CAROL. CAES. MALVASIAM k), SERTORIYM VRSATVM l), ANNIBAL. DE ABBATIBVS OLIVERIYM m), IO. DOMINICVM BERTOLIYM n), PETR. SANCTIYM BARTOLIYM o) alios-

que *Felsin.* p. 462. et IO. NIC. FVNCCIYM, *inscr.* 6.
leg. XII. tabul. p. 21.

x) *anricibis. d. Aquileia*, p. 264. *inscr.*
CCCLXXVII.

y) p. DCCLXXXII. *inscr.* 7.

z) p. DCCCLII. *inscript.* 6.

a) in *memorie Bresiane*, p. 241. *inscr.* 2.

b) p. CL. *inscr.* 6.

c) vid. GRVTERVM, p. DCCLXXVIII. *inscr.*
I. p. CIOCX. *inscr.* 9. p. CCCLXXII.
inscr. 12.

d) vide eundem p. CLXXXV. *inscr.* I.
p. CCCCXX. *inscr.* 6. p. CCCCXVII. *inscr.*
2. p. DCCCLXXX. *inscr.* 7. et THOM.
REINESIYM *class. VI. inscr.* 44. p. 418.

e) ib. p. CCCCXXXIII. *inscr.* 44.
p. 418.

f) ib. p. CCCCXXXIII. *inscr.* 6. p.
CCCCXXXVIII. *inscr.* 6. p. DCCCLXXX.

f) p. CCCLXXXVIII. *inscr.* I. p. CCCC
LVII. *inscr.* 2. p. CIOXXXVIII. *inscr.* 6.

g) vide CAROL. SIGONIYM *de ant. iur.*
ciuum Rom. libr. I. cap. 3. p. 41.

h) p. DCCCLXXXVIII. *inscr.* 8. p. DCCCLII.
inscr. 2. et 3. p. DCCCLXXXVIII.
inscr. 5. p. DCCCLXVI. *inscr.* I. p. LXXIII.
inscr. 7. p. CIOII. *inscr.* I.

i) *class. X. inscr.* I. p. 589.

k) *marmor. Felsin.* p. 99. et 101.

l) in *marmi erudizi*, p. 4. 98. et 104.

m) *marmor. Pisaurens.* p. 67. *inscript.*

CLXV. p. 51. *inscr.* CXVI.

n) p. 191. *inscript.* CCXIII. p. 131.

inscr. CXXIII. p. 423. *inscr.* DCXVIII.

Adde VRSINIYM et PATINIYM in *familiis*

Romanis voc. Publicia gens.

o) *veterum sepulcris, seu mausoleis Ro-*

manorum

que. Plura eius generis, quæ ad grammaticorum fundum pertinere videntur, possem in medium proferre, si diutius his immorari animus foret; neque ad paullo difficiliora, quæ potissimum ad ipsum nominis huius in profanis monumentis usum spectant, esset proponendum.

III

PVBLII nomen fuisse, si originem respicias, romanum, aliis a *pupillis*, aliis a *pube*; aut a *populo* id deriuantibus, nemini ignotum esse potest, qui ex antiquis VALERIVM MAXIMVM *p*) vel quicumque auctor *de nominum ratione epitomes* fuerit; ex recentioribus vero ONVPHR. PANVINIVM *q*), CAROLVM SIGONIVM *r*), SERTORIVM VRSATVM *s*), CHRIST. BECMANNVM *t*), IVST. LIPSIVM *u*) et SAMVELEM PITISCVM *x*) legerit. Neminem porro fugit, quum Romani nomen, quod gentis, ab illo, quod familiae esset proprium, hocque porro ab eo, quo singuli in vna familia fratres, aut gentiles discernebantur, distinxerint *y*), hoc *prænomen*, illud *cognomen*, istud *nomen* vocatum; PVBLII vero nomen *prænominum* classi adscriptum fuisse, id quod si fusc ostendere vellem, vix operæ pretium me facturum esse crederem, quum res ipsa tot inscriptionum et numerorum

manorum et Etruscorum, quæ, cum IO-
PETR. BELLORII explicationibus edita,
ALEXAND. DVKERS ex Italico in latinum sermonem transtulit, Lugd. Bat.
CICIDCCXXVIII, figur. XXVII et XXXX.
p) *epit. de nom. rar.* p. 852. edit. VALERII MAXIMI, ab ANTON. THYSIO curata.

q) *de nom. rom. tom. II. thes. ant. rom. GRAEVII*, p. 2032.

r) *de nom. rom. cap. II. tom. II. eiusd. thesauri*, p. 1955.

s) in *marmi eruditi, epist. VI. p. 114. et libr. de not. Rom. tom. XI. numerati thesauri* p. 891.

t) *originibus lat. lingue*, p. 593.

u) *tom. III. operum*, p. 1473.

x) *lex. antiquit. Rom. tom. III. p. 208.*

y) vid. IVSTVM LIPSIVM et ONVPHRIVM PANVINIVM *locis excitatis*, RAPHAELEM FABRETTVM *in inscriptionibus domesticis, cap. I. p. 22. et SERTORIVM VRSATVM in marmi eruditi, littera VII. p. 118.*

morum suffragiis, et, præter hæc, HORATII *z*), DIOMEDIS *a*), PRISCIANI *b*), reliquorumque grammaticorum, imprimis DONATI, COSENTII et CARISII testimoniis est confirmata. De eo vero quæstio haud ex vano adferri posse mihi videtur: vtrum *Publius* noster apud LYCAM vnicum gesserit nomen; aut præter illud, plura, more sui ævi, habuerit. Quod si solo PVBLII vocatus fuisset nomine, pro græco; aut Melitæ insulæ inquilino, cuius maiores Græci fuerunt, quam romano homine eum habere mallet, siquidem Græci perinde ac Iudæi eo auro romana nomina adsumere eoque vnico, nonnumquam pluribus, vti solebant; nulla tamen, quod prænomen inter et nomen, aut cognomen est, discriminis habita ratione *c*). Ita *Ioannem* et illum, qui euangelium scripsit, gente Iudæum, MARCI: *Simeonem* NIGRI: *Barnabam* IVSTI, *Saullum* PAVLLI, *Iasonem* SECVNDI *d*), *Silam* TERTII *e*), alium Iudæum, cuius Paullus mentionem facit, CRISPI *f*), immo nonnullos CAII *g*), ipsum que PVBLII *b*) nomen adsumsisse, satis ex variis testimoniis, ab HYGONE GROTIIO *i*), GISP. CVPERO *k*), IO. HENR. VRSINO *l*), FRID. ADOLPH. LAMPPIO *m*), IO. LIGHTFOOTO *n*), IO. BRAVNIO *o*), CAROL.

z) libr. II. sermonum, sat. 5. v. 32.

a) libr. I. cap. 2.

b) libr. II. p. 17. edit. Aldin.

c) vid. PAVSANIAM Achaic. cap. VII. p. 540.

d) Rom. XVI, 21. coll. actor. XX, 4.

e) Rom. XVI, 22.

f) I. Cor. I, 15.

g) *ibid.*

h) vid. IOSEPHVM, libr. XIII. antiquis. iudaic. cap. 10. rom. I. p. 705. edit. HAVERCAMPI, et adde IAC. GRONOVIVM *nor.*

ad decreta romana et asatica pro Iudæis, p. 38.

i) præfatione, præmissa eius in Marcum adnotationibus, rom. II. eius operum theologicorum, p. 291.

k) apothecis Homeris, p. 17. 18.

l) analectis sacris, part. II. libr. 3. cap. 3.

m) prolegomenis, præmillis eius in euangelium Ioannis commentario, libr. I. cap. 2. p. 22.

n) horis ebvaicis et talmudicis, in I. Cor. I, 1. rom. II. eius operum, p. 883.

o) selectis sacris libr. I. cap. 3. p. 53.

CAROL. GOTTL. HOFMANNOP) apud adlatis, potest comprobari. Idem etiam de Græcis aliisque gentibus tenendum est q), id quod non solum TITI exemplo confirmatur, quem natione Græcum, patria Cretensem fuisse, satis est exploratum r); sed etiam ex insignibus effatis PHILOSTRATI et CICERONIS, quorum hic Lucii Caii et Auli Licinii Aristotelis, gente Melitensium et Marci Crassi Mamertini, natione Siculi, meminit s); ille vero Ionios ab Apollonio reprehensos esse, refert, quod apud eos romana nomina frequentiora essent, quam græca t). Inprimis huc referendæ sunt reius-

p) nor. ad Præii introductionem in lectionem novi testamenti, cap. XIII. p. 164.

q) vid. HVMFRED. PRIDEAUX marmor. Oxoniensibus, p. 153. et CAROLVS CAESAR MALVASIA marmoribus Felsmeis, p. 414. Si vera esset marmoris cuiusdam Melitensis, a SAM. BOCHARTO geograph. sacr. p. 552. PHIL. CLVVERIO Sicil. antiqu. p. 447. 10. FRANC. ABELA Melit. illustr. libr. II. notit. 4. p. 146. EDVARDO CORSINIO notis Græcorum

p. 40. IANO GRVTERO, p. CCCLXXXVIII. infer. 4. et THOM. REINESIO inscript. class. v. num. 7. p. 357. suppeditati, et lectio et interpretatio, ab ABELA libr. excitat. p. 146. adlata, ea, quæ de Græcorum nomina romana sibi adsci- scendi et prænominata velut gentilitia nomina gerendi, consuetudine dicta sunt, ex illo saxo abunde confirmari possent. Sic enim legit ibi verba ABELA, r) nom.

A. KA. HIOE KORONIA, r) nom. et sed corrupta ea esse, omnes rationes ostendunt. Quapropter ista emendata sic

reddidit CIANTARVS, dissertationibus de Paulo apost. in Melitam eiecro, pag. 321: A. K. . . . KYOE KIR. et adhuc emenda- tiora REINESIVS class. v. inscript. 7. p. 357: A. K. . . . KIOE KYR, latine, sup- pletis iis, quæ deesse REINESIO videntur: Lucius Castricius Quirina tribu, ABELA vertit: L. Caius filius Cyri, et sic quidem male, si et vera lapidis foret lectio, quam vertendum potius fuisset: Lucius, Caii filius, Quirina tribu.

r) vid. venerandi parentis dissertationem de Tiro viro apostolico, §. 1. p. 708. reius miscellaneorum sacrorum et MATTHÆVM HILLÉRYM onomastico sacro, cap. L. p. 677. r) Jos. x. not. ar. r) r)

s) vid. de his CICERONIS aliorumque effatis, quæ huc faciunt, IOANN. ANTON. CIANTARVM dissertationibus apologeticis de Paulo in Melitam insulam naufragio eiecro, diff. VIII. §. 3. p. 195. et diff. XV. §. 2. et 3. p. 314.

t) apud PHILOSTRATVM vir. Apollon. libr. III. cap. 5. p. 143. edit. OLEARII.

B

eiusdem Apollonii epistolæ, quæ inter editas a GOTTFRIDO OLEARIO *u)* supra septuagesimam sunt prima et secunda, et quarum altera Ionibus, altera Hestiazæ fratri nominum romanorum vsus, cuiusmodi LVCVLLORVM, FABRICIORVM, LVCIORVM, LVCRETIORVM, LUPERCORVM essent, valde exprobratur, ne dicam de Claudio imperatore, quem, *peregrinæ conditionis homines* vsurpare romana nomina, vetuisse, SVETONIUS *x)* memoriæ prodidit, ac speciatim tam de inscriptionibus Melitensibus et Gaulitanis, a GEORGIO GVALTHERO *y)*, IO. FRANCISCO ABELA *z)* et IO. ANTON. CIANTARO *a)* collectis; quam de *martyrologiis*, nominatim BEDAE, VSVARDI *b)* aliorumque, quum in his varii PVBLII *c)*, qui natione neutiquam Romani; sed peregrini fuerunt; in illis Melitenses quidam, quorum maxima pars Græcis constabat, nomina romana gerentes, percentsentur. Nolo igitur refragari, si qui, Publium nostrum aut Melitensem; aut Græcum existitisse eumque prænomen romanum nominis gentilitii; aut cognominis loco adsciuisse, credere velint, cum quod, hanc nominum romanorum adoptionem Græcis in vsu fuisse, iam ostendi; tum quod illos

u) in PHILOSTRATI *operibus*, p. 407.

x) *vir. Claudii*, cap. xxv. §. 8. p. 687. edit. SAM. PITISCI.

y) *tabulis antiquis Siciliae et adiacentium insularum*, tom. x. vol. 7. thesauri antiquitatum et historiarum Italiae IO. GEORG. GRAEVII, p. 862.

z) *descriptione Melitæ atque adiacentium insularum*, libro 11. notitia 6. tom. x. vol. 15. *memorari thesauri*, p. 162. sq.

a) *dissertationibus apologeticis de Paulo in Melitam insulam naufragio eiecto*, diss. xv. p. 314. sq.

b) vid. CIANTARVM *libro iam laudato* p. 315.

c) eiusmodi Græcos, qui PVBLII *geserunt nomen*, ex *menologio ecclesie orientalis* excerptis IO. FRANCISCVS ABELA, *operis laudati libr. III. not. 4. p. 443. Hic solum*, inquit, *subiungemus, tali nomine saepe vsos fuisse antiquos Græcos*, cet. inter alia ibi sic mentio *decimo tertio maii sancti PVBLII martyris, iridem decimo quinto alterius sancti PVBLII, etiam martyris, quarto aprilis, sancti patris PVBLII et nono octobris sanctæ PVBLIÆ martyris.*

illos haud raro prænomena romana vt nomina ; aut cognomina gessisse, ex eorum, quæ modo adduxi, exemplis haud obscure potest confirmari. His merito et hoc marmor adiungendum esse censeo d):

ΠΡΙΜΑ

ΘΥΓΑΤΗΡ

ΠΟΤΒΛΙΟΥ

ΕΖΗΣΕ. ΕΤΗ

ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ

sine dubio a græco homine factum, qui, vt forsitan Publius Melitensis, solum PVBLII nomen adsumsit.

III

AT ponamus, Melitensem nostrum, præter PVBLII nomen, et alia gessisse nomina, quid, quæso, tum de hoc PVBLII nomine est statuendum? Credamus, illud prænominis vices in nobilissimo hoc viro gessisse; aut gentis dicamus; siue familiæ potius, ex qua originem duxit, proprium exstitisse? Coniecturæ sunt, ex quibus hac de re discepto; neutram vero earum ita esse comparatam, arbitror, vt ab omni veri specie abhorrere videatur; sed vtramque habere, vnde præsidium petat; aut aliquam quodammodo probabilitatem. De vnaquaque pauca pro instituti ratione si adferam, haud inconsulto me id facturum esse existimo. Quodsi, πρώτου hunc Melitensem prænominem PVBLIVM vocatum esse, credamus, rem ipsam nullam plane difficultatem habere ac facili negotio expediri posse, puto, maxime, quod PVBLII prænomen in gentibus romanis frequentissimum exstitisse, summa in antiquis scriptoribus, nummis et marmoribus exemplorum copia testatur. His accedit, si genera-

B 2

tim

*) apud GAVTHERVM p. CIOXXXV. *inscript. 4.*

tim de veterum historicorum consuetudine, virorum nomina haud integra exhibendi; sed eorum modo hoc: modo illud omittendi, disputatur, diuinum scriptorem LVCAM nullius negligentiae esse adcurandum; sed aliorum eorumque probatissimorum scriptorum exemplis posse defendi. Id quemlibet daturum mihi confido, qui LIVIVM e), qui PLVTARCHVM, qui DIONEM CASSIVM legerit, qui veteros nummos inspexerit, qui marmora et saxa antiqua perlustraverit, ac vel leuiter expenderit nomina in illis scribendi rationem. Ac de his, ne nimis oratio mea se diffundat, solummodo vt dicam, quis *L. Pisonis*, *M. Marcelli*, *Cn. Lentuli*, *M. Agrippae*, *L. Planci*, *C. Blandi* in GRVTERO passim mentionem esse factam, ignorat, omisis CALPVRNII, CLAVDII, CORNELII, VIPSANII, MVNATII atque RVBELLII nominibus gentilitiis f)? Taceo, in inscriptionibus saepe, vt apud nostrum LVCAM, vnico solummodo nomine vocari viros, et tales quidem, quos ingenuos fuisse; neque ad feruorum familiam pertinuisse, omnes rationes suadent. Si modo GRVTERIANA, si REINESIANA, si TVRRIANA, si PISAVRENSIA, TAVRINENSIA, atque id genus alia marmora vel ἐν παροῖσιν, vt Graeci aiunt, peruolutare velis, multa huius rei exempla sponte vel leuiter quaerenti tibi sese offerent, adeo, vt superuacaneum foret, si congerere ea hoc loco operosius vellem. Nolo quidem in omissionis huius causam in praesenti inquirere, quam credo, maxime in eo fuisse positam, quod multi gentilitium nomen non gerebant, sed cognomine potius delectabantur, vti M. PERPERNAM, C. NORBANVM, M. AGRIPPAM ex Vipsania, C. MAECENATEM ex Cilnia, C. VERREM ex

e) de LIVIO speciatim vid. CAROL. SIGONIVM, de nominibus Romanorum, tom. II. thesauri antiquitatum Romanar. GRAE-

VII, p. 1934.

f) vid. RAPH. FABRETTVM inscriptionibus domesticis, cap. VI. p. 461.

ex Cornelia gente scimus fecisse g), (cuius generis et PVELIVM nostrum esse forsitan potuisse ac prænomen; quam nomen, aut cognomen, gerere maluisse ab eoque dici se voluisse, haud plane negauiro; attamen si, Publii nomen apud LYCAM viri huius Melitensis prænomen fuisse, credamus, ad id potissimum respiciendum esse videtur: num veterum historicorum moris fuerit, vt prænomen solum, omisso et gentis et familiae nomine, nonnumquam adducerent, quemadmodum LYCAM fecisse videmus?

V

VERISSIMVM est, veteres scriptores non omnia virorum, de quibus loquuntur, nomina percensere; sed duo solummodo, alterum prænomen; alterum cognomen, adducere, nonnumquam et prænomen reticere eiusque loco nomen addere solere. Fateor tamen simul, solum prænomen sine reliquis nominibus in priscis scriptoribus numquam fere reperiri; nisi proxime ipsa gens ac familia in patre; aut filio indicata fuerit. Vnde sæpe illæ siglæ P. F. *Publii Filii*, ac græcæ Π. Τ. Πουλίς Υιός occurrunt h), quo et hanc apud IOANNEM

B 3

g) vid. ONUPHRIUM PANVINUM de nominibus Romanorum tom. II. thesauri laudati, p. 1996. sq.

h) vid. præter multa alia vbiuis fere obuia exempla: IAC. SPONIVM itinerario, p. 136. Eo spectant quoque in hac inscriptione: Π. ΑΙΚΙΝΙΟΣ ΠΥΑΙΜ ΠΡΕΙΚΤΟΣ ΙΟΥΟΥΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ceter. siglæ græcæ ΠΥΑΙΜ, quas SPONIVS miscellaneis erudite antiquitatis p. 363. et populi Attic. p. 225. male sic reddidit: ΠΥΕΜ, melius illusterrimus marchio S. O. P. MAFFELVS, siglis Græcorum lapidariis,

p. 64. Υιός δὲ τῆς Αιμιλίας; siue, vt adhuc rectius EDVARDVS CORSINIUS notis Græcorum, p. 5. habet: Πουλίς Υιός ΑΙΜ. id est, *Aemilia* tribu. Ita enim diferte hæc vox suppleta legitur apud illusterrimum MAFFELVM, antiquitatis Gallie, p. 6. Atque hæc explicatio conuenit cum vera ipsius marmoris apud L. DOVIC. ANTON. MVRATORIUM thesaur. ro inscription. p. CXXXVII. num. I. lectione, vbi siglæ hæc ita distinguuntur: Π. Υ. ΑΙΜ.

MARANGONIVM ⁱ) inscriptionem christianam pertinere arbitror:

PVBLIO. FIL. IN. PACE
SVMFERON. ET. SABINA
PARENTES

et aliam apud RAPHAELEM FABRETTVM ^k): HIC SITVS. IL
L.E. EGO. MERVVLATOR. PVBLIVS. IPSE. QVOD
VOCITATVS. ERAM. BAEIVS. COGNOMINE. PATRIS
cet. itemque hoc TACITI effatum ^l): *repeti inde cognitionem inter
Masonium Rufum et P. Celerem placuit, damnatusque PVBLIVS et
Sorani manibus satisfactum.* Idem obseruabis, ubi, quum de liber-
tis sermo est, patroni nomen antecessit, quemadmodum in
illo apud SERTORIVM VRSATVM ^m) est lapide: P. POMPO
NIO. P. L. ANTEROTI. POMPONIAE. P. L. OPTA
TAE cet. Verumenimvero, vt nihil tam insolens fere dici pot-
est, cuius non in prisca scriptoribus reperiantur exempla; sic idem
videbis in praenominibus, quae nonnunquam sola, omisso et
gentis et familiae nomine, viris in antiquis ingeniorum monumentis
solent adtribui. Ita, quod magnus SPANHEMIVS ⁿ) obseruat,
graecis olim scriptoribus hoc familiare fuit, vt AVLOS, PVBLIOS,
TITOS, MARCOS, LVCIOS passim solo praenomine efferrent, qui
Romanis HOSTILII, CORNELII, QVINCTII, ANTONINI et VERI
dicerentur. Silencio praetereo testimonia, quae ex IOSEPHO ^o),

ⁱ) adpendice ad acta sancti Victorini, p. 92.

^k) *inscrip. domest.* p. 418.

^l) *libr. III. bist. cap. 40.*

^m) *in marmi eruditi, lettera V. p. 77.*

ⁿ) *de usu et praestantia numismatum,*
p. 516. Varia ibi excitantur testi-

monia, ex quibus patet, scriptores tam
graecos; quam romanos saepe sola viro-
rum praenomina, omisso gentis et fami-
liae nominibus, adduxisse.

^o) *libr. XIII. antiquitatum iudaic. cap.*
17. sq.

AMMIANO MARCELLINO o) atque TACITO p) ad id probandum peti possent, quorum hic Domitium vocavit CNEVM, ille Antoino imperatori, et iste Marco Crispo, Syriae praesidi, solum MARCI praenomen assignavit, ad quorum censum et PLVTARCHVS pertinet, qui Caium Gracchum, quoties fere de ipso loquitur, toties CAIVM nuncupat q), ne de reliquis ex eodem scriptore exemplis dicam, quorum tantum adhuc vnicum idque illustre hoc loco addidisse sufficiat. Loquitur PLVTARCHVS r) de P. HORATIO COCLITE, quem CICERO s) VELLEIVS t) et VIRGILIUS u) solo familiae nomine *Coclitem*, LIVIUS x) contra, FLORVS y), VALE- RIVS MAXIMVS z), et ex Graecis POLYBIUS a), addito gentis nomine, *Horatium Coclitem*, solus DIONYSIVS *Halicarnassensis* b), praemisso et cognomine: Πόπλιον Ὁράτιον Κόκλην vocant. Atque huius Horatii Coclitis solum praenomen habet PLVTARCHVS c): Πιττακός inquit, ἔλαβε τεσάυτην, scilicet γῆν, ὅσην ἐπῆλθε τὸ ἀκόντιον αὐτῆ βαλόντος. Ὁ δὲ Ῥωμαῖος ΠΟΠΛΙΟΣ, ἢ ἡμέρα μιά χωλὸς ἂν περιήροσεν, *Pittacus tantum terra accepit, quantum, misso iaculo, consequeretur*; PVBLIVS vero romanus, quantum ipse una die claudus circumararet. Sine dubio etiam huc verba CICERONIS d) spectant, quibus alius Publii, omisso gentis et familiae nomine, mentio fit:

o) libr. XXI. et libr. XXII.
 p) libr. XII. *annalium*, cap. 64.
 q) *vit. Tib. et C. Gracchi tom. I. operum*, p. 835.
 r) *praecipis reipubl. gerendae*, tom. II. *operum*, p. 820. Eiusdem Horatii Coclitis meminit *vit. Poplicolae*, tom. I. *operum*, p. 105.
 s) *de legibus*, libr. II. num. 9.
 t) libr. II. cap. 6.

u) libr. VIII. *Aeneid.* v. 650.
 x) libr. II. cap. 10.
 y) libr. I. cap. x, §. 4.
 z) libr. III. cap. 2. §. 1. libr. III. cap. 7. §. 2.
 a) libr. VI. *historiar.* cap. 53. tom. II. *operum*, p. 691.
 b) libr. V. p. 295.
 c) loco memorato.
 d) libr. III. ep. 7. ad *Atticum*.

quid enim vereris? quemcumque heredem fecit? nisi PUBLIVM fecit: itemque e): hoc magis sum PVBLIO deditus, quod me, quamquam a pueritia semper; tamen hoc tempore maxime, sicut alterum parentem, et observat et diligit, et MACROBII f): PUBLIVS Mucium inprimis maleuolum quam vidisset solito tristiores; aut Mucio, inquit, nescio quid incommodi accessit; aut nescio cui aliquid boni; nisi hæc verba forte de Publio Syro mimo sint intelligenda, de cuius nomine eiusque ratione infra plura g). Sufficiant hæc, quod ex iis satis patet, istiusmodi exemplis LVCAM defendi et excusari posse, si PVBLII non totum nomen; sed solum prænomen in suo rebus christianorum gestis commentario dederit.

VI

e) libr. v. epist. 8. ad famil. §. 11.
f) libr. 11. saturn. serm. cap. 2.
g) quæ licet ita sint; nolo tamen ad horum testimoniorum numerum referre inscriptionem:

ΠΟΠΛΙΟΣ
ΤΟΥΤΩΝ
ΙΜΕΡΕ
ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΣΑΡΑΠΙΔΙ
ΙΣΙΔΙ ΑΝΟΥΒΙΑΙ ΑΡΡΟ
ΚΡΑΤΕΙ ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙΣ

a WHELERO *itinerar.* p. 375. itemque, licet corrupte; a SPONIO *miscell. erud. ant. sect. 1.* p. 19. et a cel. PHIL. IAC. B'ORVILLIO *miscell. observat. in auctores ver. vol. VII. tom. 1.* p. 55. editam, qui ob prænomen eum, qui vota fecit, Romanum esse, statuit; ΤΟΥΤΩΝ vero in ΤΟΥΤΩΝ aut ΤΟΥΤΟΣ ΤΥΤΥΣ mutat.

Vii enim cel. EDWARDVS CORSINIUS *diss. VI. ad not. Græc. p. cxxi.* recte monstravit, FABRETTVS *inscrip. domesticis, cap. VI. p. 493.* ipsum marmor ex antiquioribus Gallandii schedis iam dederat, atque in eo legerat: ΠΟΠΛΙΟΣ ΤΟΥΤΩΡΙΟΣ cel. adeo, ut in hoc lapide Publii nomen non ut gentilitium; sed, ut prænomen; addito tamen alio nomine, usurpatum esse, facile pateat. Ut cunque vero hæc omnia sese habeant, sufficit, exemplis a nobis usum huius prænominis apud veteres demonstratum esse, hisque satis superque patere, si et huius prænomen a LVCA adductum fuerit, diuinum tamen scriptorem nihil contra morem et consuetudinem veterum fecisse.

VI

QUAE quamuis ita sint; nollem tamen eorum sententiæ subscribere, qui hoc PVBLLII nomen esse prænomen in hoc Lucæ effato, arbitrantur. Quodsi enim Publius noster Romanus fuit, quod quidem non fatis expeditum est et exploratum: si is, præter Publii nomen, Romanorum more, et alia nomina gessit, magis illud in hoc Melitensium decurione cognominis; aut gentilitii nominis; quam prænominis, vices sustinuisse, crederem. Si cognomen illud exstitit, decurio iste potuit quodammodo PVBLLIVS cognominari, siue ingenuus ciuis fuerit; siue libertus. Quod ad ingenuos ciues spectat, fatis ex antiquis scriptoribus patet, in diuersis gentibus, immo sæpe in eadem gente, vnum nomen modo tamquam prænomen: modo tamquam cognomen adhibitum fuisse. Confirmant id non solum auctor *epitomes de nominum ratione*, quem VALERIVM MAXIMVM dicunt fuisse, his verbis: *quæ olim prænomina fuerunt, nunc cognomina sunt, et Postumus, Agrippa, Proculus, et PRISCIANVS b)*, qui inueniuntur, inquit, *multa, quæ in aliis personis sunt prænomina, loco cognominum accipi*; sed patet id quoque ex nomine PAVLLI, quod Lepidorum, Fabiorum et Aemiliorum prænomen; horum vero quoque cognomen exstitit. Eadem est ratio in gente Valeria nominum VOLVSI et POTITI, quæ itidem mox cognominum: mox prænominum loco sunt vsurpata. Sic Lentuli COSSI nomine vt prænomine, Cornelii vt cognomine sunt vsi. Nomina POSTVMI et PROCVLI in gentibus Aebutia, Cominia, Gegania ac Virginia prænomina et cognomina fuerunt, id quod etiam de gentibus Seruilia et Plautia patet, quarum illa nomen POSTVMI: hæc PROCVLI vt cognomen vsurpauit. Idem

b) de octo part. orat. liber. xi, p. 17; edit. Aldin.

tenen-

tenendum est de nominibus AGRIPPA, MAMERCVS, TVLLVS, NERO, quæ modo prænominum: modo cognominum vices sustinuerunt *i*). Simile fere exemplum huius rei quodammodo in Pacuio habemus, quem prænomen suum MARCVS ad nomen *Pacuius* velut cognomen nonnunquam adiunxisse, ex eius, quod AVLVVS GELLIVS *k*) nobis seruauit, epigrammate, patet, cuius tertium versum omnes editiones antiquæ et libri manuscripti sic legunt:

hic sunt poetæ Pacuiei MARCEI sita

secus ac SCALIGER *l*) vult, qui contra codicum fidem, *Marci Pacuui* ponit, vt recte IAC. GRONOVIVS *m*) obseruat. Idem de prænomine TITI tenendum est, quod in cognomen passim mutatum fuisse, hoc apud SERTORIVM VRSATVM *n*) marmor docet:

D. M

M. AVREL. SENECIO
NIS. MIL. COH. V. PR.
P. V. EX. 7
CAECILIANI. QVI. VIX
ANN. XXX. M. VLPIVS
TITVS. COMMANIPVLVS
ET. HERES. EIVS. CONTV
BERNALI. CARISSIMO
POSVIT.

deque

i) vid. EZECH. SPANHEMIVM de usu p. 120. edit. GRONOVII.

et præstantia numismatum, vol. II. p. 35.

IAC. PERIZONIUM animaduersion. histo-

ricis, p. III. et marmor Hispaniæ antiquum,

vecationis christianorum Neronianæ insigne

documentum, p. XXXVI.

k) libr. I. nocturnum Atticarum, cap. 25,

l) catalectis veterum poetarum ad hoc Pacuui epigramma.

m) not. ad GELLII excitarum locum, p. 120.

n) in marmi eruditi lettera II, p. 16, adde letter. XI. p. 263.

deque multis aliis prænominibus, quæ multi clarissimi viri tam Romæ; quam in prouinciis tamquam cognomina adoptarunt. Probarunt id præter alios ONVPHRIVS PANVINIVS o) et CAROLVS SIGONIVS p) ac de nominibus AGRIPPA, FAVSTVS, PROCVLVS, POSTVMVS et TVLLVS obseruarunt, adsciuisse ea sibi multos vt cognomina; quæ tamen apud Romanos prænominum naturam ab initio habuissent. His addi possunt PRIMI, SECVNDI, TERTII, cet. nomina q) quæ a CAROLO SIGONIO pro prænominibus, a FRANCISCO contra ROBORTELLO pro cognominibus habita sunt; quum tamen ad vtrumque nominum genus, ad prænominum et cognominum classẽ, simul amandari a doctissimis his viris merito debuissent, id quod facile multis exemplis, si necessarium foret, possem demonstrare. Hæc quum ita sese habeant, facile patet, Melitensem nostrum PVBLII prænomen nomini suo adiungere tamquam cognomen potuisse; nec insolentem fuisse illam, prænomena in cognomina mutandi, consuetudinem. Neque obicere quis potest, ipsam terminationem IVS in hoc PVBLII nomine haud pati, vt ad cognomina illud referatur. Equidem haud ignoro, terminationem hanc nominum gentiliorum et prænominum propriam fuisse; tamen eximi ab hac regula debent non solum varia cognomina, in IVS desinentia, vt PIVS et CAPRARIVS Metellorum:

C 2

TRIA-

o) de nominibus Rom. rom. II. thesauri ant. rom. I. G. GRAEVI, p. 2023.

p) de nominibus Romanor. tomo eodem, p. 1959.

q) vide, quæ de his nominibus in FETRI SERVII, medici romani, miscellaneis, leguntur tom. II. miscellan. GAVDENTII ROBERTI p. 75. sq. et quæ ex illis sup-

peditavit IO. GEORG. GRAEVIUS, præfat. ad tom. II. thesauri antiquitatum Romanarum, p. XXII. In marmoribus Pisawensibus, inscript. XXVIII. LIII. LXVIII. LXXXII. CXXXII. prænomena hæc tamquam cognomina; vt in multis aliis inscriptionibus, vsurpata sunt. Adde marmora Taurinensia, part. II. p. 113.

TRIARIVS Valerii, QVADRIGARIVS Q. Claudii apud GELLIVM r), LANARIVS Calpurnii apud PLVTARCHVM s); sed etiam plurima illa cognomina, quæ, ex prænominibus sumta, in cognominum successerunt locum, et ad quorum classẽ etiam PVBII nomen iure meritoque debet referri t).

VII

AT iure quærere quis potest de exemplis, num adsint, quæ idem de hoc PVBII nomine, quod alia iam adlata de aliis prænominibus, confirmant. SERTORIVS VRSATVS u) disertis adfirmat verbis, vt cognomen vsurpatum fuisse PVBII prænomen; neque desunt exempla et testimonia, quæ sententiæ huic fidem conciliant. Prouoco ad hoc apud IAN. GRVTERTVM x), SERTORIVM VRSATVM y), ANTON. RIVAYTELLAM et IO. PAVLL. RICOLVIUM z) faxum:

D. M
POLITICI
PVBII
POSVERVNT
CALLISTRAT
FRATER. ET
VICTORIA. COIVX

B. M

Memo-

r) libr. III. *noctium Atticarum*, cap. 8.
p. 226. ed. GRONCVII.

s) vit. *Q. Sertorii*, tom. I. operum,
p. 571.

t) vide IAC. PERIZONII *diff. de Augustæ orbis terrarum descriptione*, §. XXX,

u) de *not. Romanorum*, tom. XI. *thesauri ant. rom.* GRAEVII, p. 891.

x) p. CIOCKXXXVI. *infer.* 12.

y) loco excitato.

z) *marmoribus Taurinensibus*, part. II.
p. 114.

Memorati *marmorum Taurinensium* editores a) PVBLII nomen hic pro gentilitio quidem habere videntur; sed rectius VRSATVS b) et præter hunc, magnus IOSEPHVS IVSTVS SCALIGER c) Politici huius cognomen PVBLII fuisse, credunt. Prouoco porro ad hoc apud REINESIVM d) marmor: ΠΟΤΗΑΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΟΣ ΑΡΧΟΝ ΙΩΝΙΑΣ ΟΡΤΓΙΑΣ cet. in quo omnes rationes docent sermonem esse de proconfuli Asiae, EYXENIANO PVBLIO, siue, vti interpres latinus *epistole* imperatoris MARCI ANTONINI apud CAESAREM BARONIVM e) eum vocat, PVBLIONE, et de quo ipse laudatus REINESIVS f) est videndus. Testem porro adfero alium lapidem apud IOANNEM SELDENVM g), in quo citharœdi cuiusdam, et, vt adparet, græci, mentio facta est, cuius nomen Γ. ΑΝΤ. ΣΕΠΤΙΜΙΟΣ ΠΟΠΗΑΙΟΣ fuit, quo etiam, nisi me omnia fallunt, hic lapis apud MYRATORIVM h) debet referri:

C. PVBLIVS L. BAEBIVS
PHILEMO CN. F. SER

nisi in hoc marmore quis nomen PVBLIVS pro gentilitio nomine velit habere. Eo fortasse quoque spectat hæc apud IOANNEM MARANGONIVM i) ex Saturnini cœmeterio adlata inscriptio:

C 3

BIN-

a) libro excitato, p. 114.

b) loco memorato.

c) indice ad GRVTERI inscriptiones, cap. XXIII. p. CCXXXVIII. voc. Politicus. Caue tamen, ne huc, indicem fortasse SCALIGERI sequutus, p. CCXXXVI. referas inscriptionem GRVTERI p. CCCXXXVIII. num. 2. in qua PVBLII nomen pro cognomine vsurpatum esse, SCALIGER immerito credit. In ipso enim lapide non est PVBLIVS; sed PVBLICIVS; siue emen-

datus: PVBLIOLVS, vt GYDIVS obseruat.

d) class. VI. inscript. 79. p. 436.

e) annalibus ad ann. christi cxxxvi.

f) loco excitato.

g) vide REINESIVM *Synagm. inscript.* p. 366.

h) *nou. thesaur. vet. inscript. rom. III.* class. 23. p. 1787. num. 26.

i) adpendice ad acta sancti Victorini. p. 77.

BINKENTIΩ
ΠΟ. ΚΟΖΟΝΓΙ CΙ
ZOTAIANH

si nempe siglam ΠΟ per ΠΟΗΛΙΟΝ interpretari velimus, quamvis eam et alias explicandi rationes admittere pari probabilitatis specie posse, ex doctissimo EDUARDO CORSINIO *k*) pateat. Si præterea Publius noster libertus forsitan fuit, res plane nullam habet difficultatem. Libertos enim sua nomina a prænominibus dominorum suorum sæpe accepisse ac postea manumissos et in libertatem vindicatos, nomina dominorum adsumisse pristinumque suum nomen ad illa adiunxisse ac per id re ipsa prænomen in cognomen mutasse, satis superque notum est *l*). In his et PVBII prænomen a libertis velut cognomen vsurpatum fuisse, hoc apud RAPHAEL. FABRETTUM *m*) marmor docet:

C. CRITONIVS

PV. PV. L

ARCHELAVS

IN. FRON. P. XIII

IN. AGR. P. XVI

k) *not. Græcorum*, p. 55.
l) vid. CAROL. SIGONIUM, *de nominibus Romanorum*, tom. II, *thesauri antiquitatum romanarum* GRAEVII, p. 1962.

m) *in inscriptionibus domesticis*, p. 30. num. 140. Adde quoque de hac sigla P. L. SERTORIUM VRSATUM in *marmi eruditi*, *littera v.* p. 81. Sic quoque in libertorum inscriptionibus nonnumquam sigla *r.* siue *Publius* ibi, ubi cognominis locus est, occurrit, ut apud eundem FABRETTUM

p. 381. *inscr.* 35. sed tum plerumque indicat patroni prænomen, si nimirum siglam P. sigla L. sequatur. Caue quoque, ne in his inscriptionis, a 108. ROCCO VVLPIO, tom. VIII. *veteris Latii profani et sacri*, libr. XIII. cap. 6. p. 169. adlata, verbis: T. RAMIVS. T. F. P. RVFVS siglam P. de PVBII cognomine explices tibi que persuadeas, Titum hunc Ramium, ut et alibi nonnumquam factum est, duplex, cognomen gessisse.

Sigla

ne de aliquot Brixianis marmoribus dicam, in quibus siglas P. L. non vbiuis per *Publii Libertum*; sed nonnunquam quoque per *Publium Libertum* explicandas esse, OCTAVIUS RVBEVS n) recte monet. Eiusdem conditionis et PVBLIVS ille sine dubio fuisse videtur, cuius PLVTARCHVS o) mentionem facit, et cuius cognomen itidem PVBLIVS fuit: καίτοι τὸν μὲν ξιφιστήρα, πεπονημένον ἀπὸ τετρακοσίων τάλαντων ΠΟΠΑΙΟΣ κλέψας ἐπώλησεν Ἀριαράθῃ, at gladii vaginam, quæ constiterat talentis quadringentis, PVBLIVS furatus venundedit Ariarathi. Quid multa? PVBLIVS Syrus libertus, quæ a nobis disputantur, satis superque suo exemplo comprobatur. Is enim prænomen PVBLII cognominis loco gessit, ita ut numquam aliter; quam solo PVBLII nomine, quemadmodum noster PVBLIVS Melitensis, ab antiquis scriptoribus adducatur, id quod A. GELLII p), PETRONII q), MACROBII r) et SENECAE s) effata satis superque testantur t). Ac huius quidem PVBLII Syri exemplo permotus HVGO GROTIUS u) fuisse

Sigla enim P. hoc loco contra scribendi morem tribum Palatinam indicat, ut ex alia, a LIGORIO data, a VVLFIO ibidem repetita, inscriptione patet.

n) memorie Bressiane, p. 331. Memorii his Brixianis addita est dichiarazione delle abbreviature, contenute negli antichi marmi Bressiani, in qua discrete adfirmatur, siglam P. L. non semper *Publium Libertum* denotare; sed passim etiam *Publium Libertum*.

o) in *Pompeio*, tom. I. operum. p. 641.

p) *libr. XVII. cap. 14. p. 780.* edit. GRONOVII.

q) *satirico*, cap. LV. p. 265, edit. BYRMANNI.

r) *libr. II. saturnalium sermonum*, cap.

7. p. 344. seqq.

s) *libr. I. epist. 8. libr. I. de tranquill. vita*, cap. II. *libr. VII. contron. 3. et consular. ad Marciam*, cap. VIII. Adde NIC. HEINSIVM not. ad Perron. p. 266. edit. BYRMANNI.

t) tribuitur tamen *Publio huic*, si modo Syrus ille est, ut IO. SCHEFFERVVS cap. VIII. *adversariorum*, quæ vol. VIII. *observationum miscellæar. in auctores veteres*, p. 416. habentur, credit, nomen CARPI in SARISBERIENSIS opere, inscripto: *nuga curialium*; BARTHIVS vero ibi legit: *Publius; seu Carpus*.

u) *adnotationibus in acta apostolorum* cap. XXVIII. v. 7. tom. II. operum, p. 666.

fuit, qui et nostrum PVBLIYM pro liberto haberet, qua de sententia infra plura dicendi erit occasio.

VIII

NEC fallerent se; aut contra veterum nominum romanorum usum aliquid contenderent, quibus Melitensis noster Publii prænomen gentilitii nominis loco gessisse videretur. Quamquam enim temporibus liberæ reipublicæ prænomen, si in gentilitia nomina mutabantur, plerumque paullo immutari solebant, ita, ut, quæ, exempli gratia, ex prænominibus *Decimus, Quintus, Cæso, Hostus, Flavius, Fulvius, Lucius, Marius, Postumus, Sextus, Volusus, Tullus*, cet. nomen suum trahebant, gentes, *Decimia, Quintia, Cæsonia, Hostia, Flavia, Fulvia, Lucilia, Marilia, Postumia, Sextia, Volusia, Tullia* dicerentur *x*), et paucae essent, quarum nomen, ex prænomine arcessitum, haud immutatum fuerit, ad quarum censum gentes *Tertia, Metia, Numeria, Appia, Statia* pertinent. Quamquam porro sub consulibus nullam PVBLIORVM gentem Romæ existitisse; sed potius ex Publii nomine, *Publiam y*) siue POPILIAM, quæ a PVBLICIA siue dubio distincta fuit, factam esse, reperio; attamen, quod multi, imperatorum romanorum tempore, duo prænomena gerere; gentilitium vero nomen negligere, ac ad prænomena illa cognomen adiu-

x) vide CAROL. CAESAREM MALVA-CORRADINI ET VLPI verus *Lacium pro-*
SIAM, *marmoribus Felsineis, sect. III. cap. Lau. et sac. rom. VII. p. 97. rom. VIII. p.*
9. p. 177. *sect. VII. cap. 4. p. 411. seq. 158. et IVL. CAESAREM SCALIGE-*
SERTORIUM VERSATVM in *marmi erudit.* RVM, *indice Gruteriano, p. cccxxxvii. Tri-*
P. 119. ONVPHR. PANVINIVM, CARO- bium PVBLIAM cum POPILIA; seu PO-
LYM SIGONIVM *locis excitatis, illum p. PILIA eandem fuisse, recte observat MA-*
2006. *sq. hunc p. 1969.* NTVS *de civitate Rom. rom. I. miscell.*
y) vide OCTAV. RVBEVM *memor. Bres-* GAUDENTII ROBERTI p. 186. 209.
SIANÆ, p. 288. *num. 70. p. 315. num. 61.*

adiungere solebant, factum inde esse, mihi persuadeo, ut et PVBLII prænomen in eum locum transfiret, qui antea gentilitii nominis proprius fuerat α). Varia marmorum exempla id satis superque testatum faciunt: Prouoco ad hanc apud IOANNEM VIGNOLIUM a) et LVD. ANTON. MVRATORIUM b) inscriptionem:

DIS. MAN.

P. PVBLIVS. PRIMVS

P. PVBLIO. CRESCENTI

FILIO. SVO. CARISSIMO FECIT cet.

ad illa faxa, quæ apud GRVTERVM c):

D. M.

L. PVBLICI. FELICIS

L. PVBLIVS. FAVSTVS

FILIVS PATRI. B. M d)

itemque alio loco e):

L. POPLIO. APOL

LINARI. VERNAE

SVO. B. M cet.

porro apud MVRATORIUM f):

D

Q

α) SERTORIUS VRSATVS non implica, pero, inquit, che di cognome ancora possa avere seruiro, mentre chi s'interna nella cognizione di simile antichità, vederà li prænomi trasformati in nomi gentilitii, particolarmente dopo che la repubblica cessò il luogo al imperio, nel qual tempo tutti li più inueterati instituti di quella, riceuerono alterazioni straungantissime, in marmi eruditi, lettera v. p. 181.

lumna imperatoris Antonini Pii dissertationi, p. 279.

b) thes. nou. inscript. p. CIOCC LXXXII num. 12.

c) p. IOCCXXXVIII. inser. 8.

d) in hac inscriptione sine dubio mendum hæret. Nam aut patris nomen etiam PVBLIVS; aut filii PVBLICIVS fuit.

e) p. IOCCCLII. inscript. 6.

f) p. CCCC LXXXII. num. 6.

a) inscript. seleccis, additis eius de co-

Q. PVBLIVS SANTHVS VI VIR

AVGVSTALIS cet.

et apud eundem g):

M. PVBLII

ANTHI

leguntur, quo et P. PVPLIVS FORTVNATVS b): T. PVBLIVS RV-
FINVS i): T. PVBLIVS CHARITO k): T. PVBLIVS LATINVS l) a-
pud MVRATORIVM pertinent, ne de hoc marmore dicam apud RI-
COLVIYM et RIVAYTELLAM, editores *marmorum Taurinensium* m):

D. M.

Q. RVBRIVS

CRESCENS

PVBLIAE

MACTATORIAE

CONIVGI

Eo quoque referenda esse faxa videntur, quibus sigla P. quæ in
nominibus *Publium* semper fere designat n), inter prænomen et
cogno-

g) p. CIOCCCLXXXI. num. 32.

h) p. CIOCLXXXIII. num. 12.

i) p. CIOCCCCCLXXXII. num. 5.

k) ibidem.

l) p. IOCCCLXI. num. 5.

m) part. II. p. 113. *inscrip.* 124.

n) caue tamen, ne litteras PVBL.
inter gentis et familia nomina occu-
rentes, de PVBLII nomine interpreteris.
Satis enim notum est, iis PVBLIAM aut
PVBLICIAM tribum designari. vide GRV-
TERYM p. CCCCLXIII. *inscr.* 3. p. CIOCVI. *in-*

scrip. 5. OCTAVIYM RVBEVM *memor.*
Brescian. p. 273. *inscrip.* 27. IO. DOM.
BERTOLIYM *antieb. d' Aquil.* p. 119. et
168. RAPHAEL FABRETTVM *inscrip-*
nibus domesticis. p. 242. PHIL. A TVERRE
moniment. ver. Anzi p. 334. et 345.
ANNIBALEM DE ABBATIBVS OLIVE-
RIVM *marmoribus Pisfauren.* p. 60. Sic
et nomen gentilium PVBLICIVS ita
scriptum occurrit: PVB. vid. REINE-
SIYM, *class. x. inser.* I. p. 595.

cognomen collocatur o). Ita est apud GRVTERVM p): Q. P. Q. F. CAPITONI cet. et alio loco q): T. P. COSMO et T. P. CHRESTO: itemque r) P. P. PRIVATO. P. P. FORTVNATVS, et Q. P. SENILIS s), quo fortasse et hoc saxum spectat t): IOVI. OPT. MAX. Q. PVBLIUS, nisi dicere velimus, sigla hac gentile nomen aut PVBLII; aut PVPII indicari u), quemadmodum apud FABRETTVM x), apud quem duo habentur marmora, in quorum altero L. P. QVINTII nomen redditur: L. PVPIVS QVINTIO.

VIII

EX his luculenter patet, nullam esse in memorato hoc a Luca PVBLII nomine difficultatem, siue illud prænomen; siue gentis; aut familiæ nomen habeamus. Quænam vero ex diuersis illis, quibus Melitenis noster nomen hoc gerere potuit, modis sententia reliquis sit præferenda, iudicent ii, quibus patria, et gens et familia nostri Publîi magis; quam mihi, est cognita. Eo difficilîus enim certi quid ea in re statui posse, arbitror, quo minus nobis

D 2

maio-

o) sigla tamen hac imperiti librarii vsi quandoque sunt in nomine POMPEII, quo factum, vt nonnumquam POMPEII et PVBLII nomina in antiquis codicibus confunderentur. Ita MANVTIYS ad verba CICERONIS, libr. v. ep. 20. ad famil. quibus meis literis P. Sextio tradita esset, sic commentatur: legi malim, Pompeio. Opinor enim pro Pompeio aliquem scripsisse v. breuitatis causa. Inde alius, quia prænomen illud per se consistere non posse intelligeret, et Sextium papulo ante nominari animaduertens, addidit: Sextio. Ita quoque libr. i. ep. 9. verba, quum, vt laudaret v.

Sextium, introiisset in orbem, veteres aliquot libri sic efferunt: vt laudaret Pompeius Sextium, confusis inter se, sigla illius vsu, Publîi et Pompeii nominibus,

p) p. cccccclxxxvi. inscr. 6.

q) p. cccccxx. inscr. 8.

r) p. cccclii. inscr. 6.

s) p. xxx. inscr. 5.

t) p. cccclxiii. inscr. 6.

u) vide GRVTERVM, p. ccclxxxv. inscr. 3. p. cccccxx. inscr. u. p. cccclxiii. inscr. 15.

x) inscriptionibus domesticis, cap. v. p. 372.

maiores Publii et quinam illi et nomine et patria fuerint, innotuerunt, et quo maius est veterum de nostro Publio silentium. Græcum eum fuisse natione, multi existimant, in quibus præ ceteris IGNATIVM GEORGIVM y) et IO. FRANC. ABELAM z) esse video, quorum hic sententiæ suæ argumenta ex eo potissimum repetit, quod, plurimos Melitenfes Publii tempore Græcos natione existisse; Publio vero nostro sacrorum Melitenfium antistitis munus delatum fuisse; hoc vero nemini; nisi græcæ linguæ peritissimo, deferri potuisse, satis constaret. Quam lubricum vero hoc sit, quod ultimo loco posuit Abela, ad firmandam suam de patria Publii sententiam, fundamentum, quilibet per se videt, maxime, quod nullo idoneo argumento ea, quæ nonnulli de sacro hoc Publii apud Athenienses munere comminiscuntur, possunt probari. Alii, et in his OCTAVIVS CAIETANVS, PAVLLVS BELLIVS, SEBASTIANVS SALELLES, FRANC. PANIGAROLA, quos IO. ANTONIVS CIANTARVS a) laudat, et CIANTARVS ipse, Publium patria Melitensem fuisse, sibi persuadent, maxime, quoniam Publium parentes suos et prædia ibi habuisse, LVCAS dicat satisque notum sit, Romanos, si et prouinciarum administrandarum causâ Roma abessent, in his, quod ad breue tempus extra patriam commorarentur, nulla prædia et quidem tam amplissima, vt Publium, sibi comparasse; nec vniquam parentes suos simul eo deduxisse. Ab his discedunt PETRVS GALESINVS, IOANNES LORINVS, IACOBVS TIRINVS aliique, a laudato IO. ANTONIO CIANTARO b) excitati, qui

y) diuo Paulo apostolo in mari, quod a) de Paulo apostolo in Melitam naufractu-
 nunc Venerus sinus dicitur, naufrago, p. 222. gio eiecto, diff. xv. §. 7. et 8. p. 317. sq.
 z) descripr. Melitæ, libr. 11. notiz. 7.
 p. 183. libr. 1111. notiz. 4. p. 443. b) libro memorato, p. 313.

qui Publium nostrum gente Romanum existisse, arbitrantur. Pro-
 uocant hi cum ad eius nomen, origine romanum et inter Roma-
 nos vſitatissimum; tum ad munus, quo perfunctus sit, quod a ro-
 manis ciuibus administratum fuisse in insula hac, sibi persuadent,
 itemque ad antiquam, a GRVTERO c) IO. FRANC. ABELA d), THOM.
 REINESIO e) aliisque pluribus datam, inscriptionem Melitensem, in
 qua LVCII CAII, *equitis romani* et ΠΡΩΤΟΤ ΤΩΝ ΜΕΛΙΤΑΙΩΝ,
 quod dignitatis nomen et Publio nostro sit a LVCA tributum, mentio
 facta sit. Quemadmodum vero, qui ob prouinciam, a Publio ad-
 ministratam, Romanum eum fuisse, arbitrantur, satis superque,
 et muneris huius rationem; et municipiorum Romanorum, quale
 Melitam fuisse, non sine summa probabilitate adfirmatur, statum
 nescire se, luculenter profitentur, et ad hæc vix ego ex adlato mar-
 more puto quid pro Publio romano confici f); sed potius, quæ
 D 3

c) p. CCCLXXXVIII. *inscr.* 4.

d) *descrip.* Melita, *libr.* II. *not.* 4. p. 146.

e) *inscription.* *class.* V. *num.* 7. p. 357.

f) IO. FRANC. ABELA Lucium hunc Caium græcum hominem fuisse credit; neque ego aliter sentio. His non obstat, vocari eum *equitem Romanum* et pertinuisse ad tribum Quirinam, id quod nonnulli ex his lapidis verbis probari posse, credunt: Α Κ - - - ΚΙΟΣ ΚΥΡ. ΠΡΟΥΔΗΝΕ. ΙΠΠΕΥΣ. ΡΟΜΑΙΩΝ. Quemadmodum enim et in municipiis equitum romanorum ordinem floruisse, SIGONIUS *de antiquo iure Italiae*, *libr.* II. *cap.* 8. probauit; ita, qui ciues romani facti erant, etſi extra urbem viuebant, ad

tribum tamen aliquam relatos eos fuisse, multæ inscriptiones, et in his et Bononienses, a MALVASIA editæ, satis superque testantur. Vocem igitur ΚΥΡ non cum ABELA *libr. memorato* p. 146. de nomine patris, quasi Lucius hic filius, Cyri fuisset, neque cum CLVERIO *Sicil. antiqu.* *libr.* II. *cap.* XVI. de patria, qua Cyrenensis fuerit; sed de tribu, ad quam relatus erat, interpretor. Tribus huius et in aliis græcis lapidibus passim mentio fit. Vide SMITHVM *horie. eccles.* p. 22 GRVTERVM, p. CCCLVIII. *inscr.* I. et p. IOLXXXI. *inscr.* 9. PATINVM *comm.* in *Artorii monumentum*, p. 454. GVDIVM *ad GRVTERVM*, p. CCCLXXXVIII. *inscr.* 4.

de equestri ordine in municipiis CAROL. SIGONIUS *g*): quæ de illo in coloniis IVSTVS LIPSIVS *b*) aliique disputarunt; insigniter eo confirmari posse; sic eos omnium minime a vero aberrare autumo, qui Publum nostrum gente quidem Græcum; patria vero Melitensem fuisse, contendunt. Omnes fere Publii ævo Melitæ incolæ origine Græci fuerunt, qui a longo tempore sedem suam ibi constituerant. Melita ipsa erat municipium romanum, quod non solum suis legibus vixit; sed et senatum proprium, aliorum municipiorum more, in gremio suo fuit et aluit. Vti vero ad hunc raro peregrinis, plurimam partem ipsis municipibus et municipii ciuibus, gentis nobilitate florentissimis, aditus patuit; sic Publius noster in isto principem obtinuisse videtur locum, ut infra ostendam. Accedit, Publum hunc non solum patrem suum suamque familiam in hac insula habuisse; sed et amplissimas fortunas, aedes tam urbanas; quam campestres, villas ac prædia ibi possedisse, quæ omnia vix de Romano quopiam dici adfirmarique posse, mihi persuadeo. Quamuis enim Romanos in Sicilia, Melitæ vicina, villas suas habuisse, haud negare velim, quamuis porro ex CICERONE, CAESARE aliisque, in prouinciis multos ciues habitasse ac negotiatores, colonos, publicanos, aratores, pecuariosque egisse, pateat; satis tamen simul constare puto, primum omnia hæc effata ad nostrum Publum adplicari neutiquam posse, quod is nec publicani; nec negotiatoris; nec pecuarii personam in hac insula gessit, deinde eius a LVCA relatam in hac insula commorationem minime de solo eius in villas secessu interpretandam esse, quod amplissimo apud Melitenses munere simul perfunctum illum esse, LVCAS memoriae prodat.

Esto

g) de antiquo iure Italiae, libr. II. cap. 8. p. 699. sq.

b) de magnitudine Romæ, libr. I. cap. 6.

Esto quoque, argumenta hæc separatim spectata, ad vindicandum Melitenfibus ciuem PVBΛIVM non tantum valere, vt rem extra omnem ponant dubitationem; fatis tamen omnibus constare arbitror, quibus sæpe, si singulatim expenduntur, haud multum ponderis inesse videatur, his, coniunctim consideratis, rem controuerfam sæpe ad maximum probabilitatis gradum perducì posse. Nolo tamen simul per id Publio nostro ius ciuitatis romanæ abiudicare, quod sibi comparare ideoque gente Græcum: patria Melitenfem, iure ciuem romanum esse potuisse, numquam negaui.

X

PVBΛIVM hunc insulæ Melitæ ΠΡΩΤΩΝ fuisse, difertis verbis LVCAS adfirmat, id quod alterum est argumentum, a nobis hoc loco discutiendum. Sunt, qui ad opes et facultates istud nomen referendum esse arbitrantur Publiumque πρώτων τῆς νήσου, id est, ciuium Melitenfium opulentissimum, dictum esse, putant. Sic ex antiquioribus CHRYSOSTOMVM statuisse, OCTAVIVS CAIETANVS 2), IGNATIVS GEORGIVS k) aliique existimant; minus tamen recte, vt RVPERTVM A ST. GASPARE l) haud inconcinne video monuisse. Quicquid eius rei sit, non defunt ex recentioribus, qui eandem, quæ CHRYSOSTOMO affingitur, sententiam sunt amplexi. In his præter alios, cuius modo mentionem feci, OCTAV. CAIETANVS m) fuit, ne de SYLVEIRA, ROCCHO PYRRHO, FRANCISC. CARRERA aliisque dicam. Iisdem partibus se addictos profitentur cel. IO. CHRIST. WOLFIUS n) et illustrissimus comes IO. ANT. CIANTARVS o). In alia omnia e contrario abeunt, qui ad Publii digni-

2) *hist. sacr. Sicul. cap. xviii.*

k) *Paullo apostolo naufrago, inspect. vi. diar. I.*

l) *Paullo apostolo e Melita Illyricana in*

Africanam feliciter reduce, part. II. p. 118.

m) *loco memorato*

n) *cur. phil. et erit. in acta, P. 1386.*

o) *loco memorato.*

dignitatem et honores eodem illo vocabulo, quo nonnulli ad diuitias, respici autumant. Ita SAM. BOCHARTVS *p*) statuit, ita HVGGO GROTIVS, *q*) IO. FRANC. ABELA, *r*) CHRISTOPH. CELLARIVS, *s*) IOSEPHVS PORRO IVST. SCALIGER *t*) et LVD. ANTON. MVRA-TORIVS. *u*) Ab his IGNATIVS GEORGIVS *x*) haud parum disce-dit. Is enim, Publium nostrum neque ob diuitias solummodo; ne-que ob munus, quo functus sit, sed *propter priuatam excellentiam*, ob generis nobilitatem, ob opes et ob quæuis alia, quibus, tanquam priuatus, ciuibus reliquis videbatur antecellere, ΠΡΩΤΟΝ adpellatum esse, arbitratur. Ab hac sententia multum diuersus est RYPER-TVS A ST. GASPARE *y*). *Non protos, inquit, seu princeps insule Publii adpellatur, quasi e primis, præstantioribus, primoribus, principibus in insula vnus esset; aut supremum in ea gereret magistratum; aut in ea genere et opibus emineret; sed quia ipse fere et solus primus et princeps erat, in hoc sensu, quod suprema, ut dictum est, super omnes emineret potestate et solus verum omnium supremo in ea potiretur dominio.* Itaque arbitratur, vocabulo τῶ ΠΡΩΤΟΥ eandem esse ac latinorum prin-cipis rationem, id quod sequentibus luculentius prodit, adeo, vt pa-rum absit, quin Melitam singulare regnum fuisse; Publium vero in eo regis personam gessisse, dicat.

XI

- p*) *geograph. sacr. part. II. lib. I. cap. 26. p. 551.* vbi disertis verbis τῶς πρῶτος Melitensium magistratibus adnumerat.
- q*) *adnotat. ad hunc locum, tom. II. operum theolog. p. 666.* *n*) *litteris ad illustriss. comitem IO. ANTON. CIANTARVM, quæ in huius libro sapius laudaro, p. 321. leguntur.*
- r*) *Melita illustrata, lib. IIII. notit. 4. p. 443.* *x*) *Paullo apostolo naufrago, inspect. v. I. diarr. I.*
- s*) *notit. orb. ant. p. 1020.* *y*) *libro memorato, part. II. p. 114.*
- t*) *indice Gruteriano, cap. v. p. XXIII.*

XI

EX his multum iam a doctissimis viris, videmus, disputatum esse de vocabulo ΠΡΩΤΟΣ, a Luca vsurpato. Qui autem eius veram significationem et vsum in antiquis scriptoribus curatius rimatus sit hocque facto Publii nostri in hac insula conditionem ac statum rite definierit, quoad ego quidem scio, habemus neminem. Si vera fateri debeo, eos omnium minime arbitror errare, qui Publicum nostrum officio publico functum esse, putant; antea vero; quam id possum probare, vt de ipso vocabulo ΠΡΩΤΟΣ eiusque significandi virtute nonnulla in medium adferantur, res ipsa postulare videtur. Vocabula *πρωτος* et *πρωτεύω* saepe de eo, qui reliquis praestantior est, ceterisque aliqua in re antecellit, vsurpantur, siue ipsa, qua praestat, excellentia dignitatem; siue auctoritatem; siue virtutem; siue potestatem; siue ordinem; aut alias res respiciat. Quemadmodum vero iis saepe generatim quaeuis eminentia solet indicari (z); ita maioris perspicuitatis causa plerumque speciatim additur vocabulo vtrique id ipsum, in quo principatum tenet is, qui *πρωτος* vel *πρωτεύων* adpellatur. Sic DIODORVS *Siculus* a) Iouem Olympium *πρωτεύσαντα κατ' ἀρετήν* dicit ipsique virtutis tribuit principatum; alio vero loco b) eos, qui inter historiarum scriptores famam praeceteris consequuti sunt, *ισογιογράφων τῶν πρωτεύοντων τῇ δόξῃ* adpellat. Inde etiam MENANDER c): *τὰ πρωτα πάσης τῆς ἀναίδείας ἔχει, principem inter impudentes locum habet*, et AELIANVS: d) *ποιητικῆς ἀπάσης λέγεται τὰ πρωτα*

E

z) sic act. XIII. 50. mentio fit *πρωτων τῆς πόλεως*, scilicet *Ἀθηναίων*, id est, eorum, qui reliquis praestantiores sunt, qui ceteris antecellant, siue eminentia eorum in munerum et officiorum dignitate; siue auctoritate; siue generis nobilitate; siue laude vitae honestioris; siue diuitiis et opum

adfluentia quaeratur.

a) libr. III. *biblioth. historica*, p. 242.

b) libr. IIII. p. 246. ed. WESSELYNS.

c) in *ἀθελαφ.* v. 32. p. 6. eius fragmentorum edit. CLERICI.

d) libr. IX. *var. hist. cap. 15.* p. 555. edit. PERIZON.

πρῶτα Ομήρω ἔδωκαν, in poetica arte primas partes, seu principem locum, Archiui Homero adsignarunt, nedicam de DEMOSTHENE e), apud quem ii, qui reliquis genere et diuitiis antecellebant, ΠΡΩΤΟΙ γένει καὶ πλέτῳ vocantur: de THUCYDIDE f), qui Theramenem, Agnonis filium, dicit ΠΡΩΤΟΝ ἐν τοῖς ξυγκαταλύσει τὸν δῆμον, PRIMVM in iis, qui statum popularem euerterunt; alio vero loco g) ἄνδρας commemorat, τῆς ΠΡΩΤΟΣ καὶ χεῖμασι, καὶ γένει, viros PRIMOS et opibus, et genere. Sic et apud DIODORVM Siculum h) Κροτωνιάτης τις Κύλων ὄνομα, Culo quidam Crotoniata, dicitur τῆ ἑσία καὶ δόξῃ ΠΡΩΤΟΣ τῶν πολιτῶν, et opibus, et fama PRIMVS ciuium; Alcibiades vero ἐν εὐγενείᾳ καὶ πλέτῳ ΠΡΩΤΟΣ Ἀθηναίων, nobilitatis splendore et diuitiis PRIMVS Atheniensium i). Ex eo intelligimus hæc THOMAE MAGISTRI k) verba: πρῶτος δὲ ἔ μόνον ἐπὶ ἀριθμῷ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ποιότητος, ὡς ὅταν λέγωμεν, πρῶτός ἐστι τὴν τέχνην, κ. τ. λ. Omittitur tamen passim res ipsa, in qua excellit is, de quo sermo est, ex verborum συναφείᾳ cognoscenda. Ita exempli causâ AELIANVS l) Epaminondam τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Ἑλλήνων ΠΡΩΤΟΝ vocat, ob armorum nimirum, quae summa in ipso fuit, peritiam; Aspasiam vero ΠΡΩΤΗΝ τῶν γυναικῶν m), primam mulierum, ratione pulcritudinis habita. Quodsi vero in antecedentibus de nulla re sermo est, ad quam vocabulum hoc referri posse videtur, plurimam partem de dignitate et auctoritate, qua quis pollet, vsurpatum id esse, reperies. A DIONYSIO proinde

Hali-

e) vide IGNATIVM GEORGIVM dno Paulo apostolo naufragō, p. 221.

f) libr. VIII. cap. 68. p. 545. edit. DVKERI.

g) libr. III. cap. 65. p. 208.

h) excerpt. tom. II. operum p. 556. edit. ccl. WESSELINGII.

i) bibl. hist. libr. XIII. tom. I. operum, p. 569.

k) ὀνοματ. Ἀθηναίων ἐκλογ. voc. πρῶτος, P. 159.

l) var. histor. libr. VII. cap. 14. p. 458.

m) libr. XII. cap. I. p. 670.

Halicarnasensi n) virgo quædam indigena, ex splendida et illustri stirpe nata, dicitur παρθένος τις ἐπιχωρία τῆ πρώτῃ γένει, rationesque omnes, sermonem de gente esse, docent, quæ reliquas dignitate, auctoritate, splendore superauerit, ne de aliis eiusmodi dicam effatis. Quum vero ii ipsi, qui reliquis antecellunt, inter alios sui generis; aut in coetu et ordine aliquo primum et principem locum occupant, faepit, vt hoc vocabulum ipsum ordinem et excellentiam eius, qui πρώτος dicitur, simul indicet. Ita *interpres* CAESARIS o) *centuriones primorum ordinum* vertit: πρώτος ταξιάρχης, qui primum inter centuriones locum obtinent et reliquos dignitate anteeunt. Eo pertinent quoque haec ex graeca p) LXX interpretum versione verba: καὶ κατέφαγε, scil. πῖρ, τὰς δύο πεντηκοντάρχους τὰς πρώτας, et ea, quæ apud DANIELEM de angelorum principe habentur q): εἰς τῶν ἀρχόντων τῶν πρώτων. Sic et EURIPIDES r): Τροίας ἀλώσεως ἀνδρῶν, τῷ πρώτῳ στρατῷ σὴν παῖδα δέναι σφάγιον ἐξαιτημένῳ, Troia capta viro primario exercitus tuam filiam dandam esse victimam postulanti, ubi omnes rationes docent, vocabulum πρώτος de eo, qui ordine et dignitate reliquis superior est, vsurpari, quod et *scholiastes* ad hunc locum disertè docet: τὸ πρώτον λαμβάνεται ἐνίστη μὲν ἐπὶ τάξεως, ἐνίστη δὲ ἐπὶ ἀριθμώσεως, ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ τάξεως λέγεται. Apud AELIANVM s) Xenocles πρώτος eadem ratione vocatur, quod primus palmam consequutus est et principem inter victores habuit locum. Alio loco t) τὰ πρώτα φέροντες ii sunt, qui in potandi certamine instituto victores exstiterunt et primum in potatoribus locum obtinuerunt. Inde et eae prouinciarum vrbes, quæ ob suam amplitudinem, dignitatem et

E 2

praestan-

n) antiqu. Rom. libr. II. p. 112.

o) de bello Gall. libr. I. cap. 41.

p) libr. III. reg. I. 14.

q) Dan. x. 13.

r) Hecuba v. 304. p. II. ed. BARNESII.

s) libr. II. var. hist. cap. 8.

t) libr. II. cap. 41.

præstantiam primo loco ponuntur, et capita quasi regionum sunt, *πρωτων* et *προτιυσαι* vocantur, vt ex AELIANO *t*), ex IOSEPHO *u*), ex diuino LVCA *x*) aliisque constat. Sic quoque *πρωτοι των Φιλων* apud EURIPIDEM *y*) ii sunt, qui reliquis amicis anteponuntur et in his primum quasi et principem habent locum. Proinde *πρωτος* passim de præcipuo et præstantissimo adhibetur, tam apud sacros *z*); quam profanos *a*) scriptores. Quo etiam arbitror referendam esse græcam apud MVRATORIUM *b*) inscriptionem, qua Iulius Seuerus, maritus Caracylææ, principis sacerdotum seminarum, ΠΡΩΤΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ vocatur.

XII

QUONIAM ii, qui magistratum in vrbe gerunt; aut reipublicæ præfunt, non solum auctoritate et dignitate reliquis antecellunt; sed etiam ordine quoque primi sunt: principem inter ciues locum obtinent, et præstantissimi solent haberi, facile ex eo caussam puto posse ostendi, quare idem vocabulum, quod generatim eminentiam eius, cui id tribuitur, designat, speciatim de iis, qui in vrbe, aut cætu aliquo principatum gerunt eidemque præfecti sunt, verbo: qui publicis officiis funguntur, fuerit vsurpatum. Confirmari id potest ex luculentis cum sacrorum; tum profanorum scriptorum testimoniis. Ad illorum effata quod spectat, eo sine omni dubio referenda sunt hæc verba *c*): *Ἡρώδης δειπνον ἐποίησε τοῖς μεγιστάσιν αὐτῆ καὶ τοῖς χιλιάρχοις,*

t) libr. XII. *variar. histor. cap. 13.*

u) vide IAC. GRONOVIVM *notis ad decreta romana et asiarica pro Iudeis*, p. 32. et adde SPANHEMIVM *notis ad Callimachum*, p. 331.

z) act. XVI, 12.

y) *Hercul. furent. v. 428. Hecub. v. 794.* adde libr. I. *paralipam. xxvii, 33.*

a) Matth. xx, 27. xxiii, 38. Luc. xv. 22. Adde WOLFII *curas philol. et criticus in quatuor euangel.* p. 692. et in *quatuor epistolas Pauli priores*, p. 49.

b) vid. *miscellaneous obseruationes criticas in auctores veteres et recentiores cæl.* D'ORVILLII, vol. v. p. 30. sq.

c) p. CLXIII. *infr. I.*

z) Marc. vi, 21.

καὶ τοῖς ΠΡΩΤΟΙΣ τῆς Γαλιλαίας, *Herodes optimatibus tribunisque et pri-
matibus Galilææ canam dedit*, quorum tota, si adcurate expendi-
tur συνάφεια, maxime, quod πρώτοι illi τῆς Γαλιλαίας cum μεγιστάσι
et χιλιάρχοις coniunguntur, haud obscure, fermonem esse, docet,
non de priuatis hominibus; sed de iis, qui honoribus et officiis pub-
licis fungerentur. Neque vero non huc quodammodo videntur
spectare πρώτοι τῶν Ἰσδαίων, qui non solum Hierosolymis, *act. xxv. 2.*
sed etiam Romæ, *act. xxviii. 17.* dicuntur fuisse. Ad illos quod at-
tinet, si inprimis memoratum effatum *act. xxv. 2.* cum *cap. xxiiii.*
1. comparatur, et simul, non solum in vtroque loco; sed etiam
Luc. xviii, 47. πρώτους hos, qui ibidem πρώτοι τῶ λαῶ dicuntur,
cum ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι coniungi, expenditur, manifeste patet,
πρώτους hos πρεσβυτέρους, siue *seniores populi* fuisse, quibus in ciuilibus
rebus, vti ἀρχιερεῦσι in sacris, cura populi erat credita, ita vt, po-
testate necessaria instructi, salutis gentis suæ quouis modo prospicere,
populo præesse et eadem, quæ Romæ senatores, quæ in munic-
ipiis et coloniis romanis decuriones, præstare deberent. Singulis
tribubus et vrbibus eiusmodi πρώτοι, seu seniores, apud Iudæos præ-
fecti erant, immo quoque singulis ciuitatibus et vbicunque Iudæi etiam
extra Palaestinam sedem suam fixerant. Proinde non mirum, si et
Romæ eiusmodi πρώτους Ἰσδαίων fuisse, legamus. His, vti illis, qui
Hierosolymis et in aliis Iudæorum ciuitatibus erant, negotia gen-
tis suæ ita commissæ erant, vt, quæcunque ad illam vel vlllo mo-
do spectare viderentur, ad eos deferrentur. Quum vero po-
pulo eiusque salutis et incolumitati omni modo bonis consiliis
et institutis consulere hi πρώτοι deberent, non errauerit, qui iis,
si non absolutum imperium; magnam tamen in rebus ciuilibus po-
testa-

testatam tribuerit d). Quicquid eius rei sit, ipsam hanc vocabuli nostri significationem ex profanorum scriptorum testimoniis demonstrari posse, nemo facile negauerit, qui supra data EURIPIDIDIS e) verba:

ὅτι ἀγνήσομαι,
Τροίας ἀλόσης ἀνδρὶ τῷ πρώτῳ γεγατῆ
σῆν παῖδα δάουα.

- - - non negabo,

Troia capta, viro primario

tuum filiam dandam esse

qui hæc ISOCRATIS f): καλὸν ἐστὶν ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀδικίαις καὶ μανίαις πρώτους εὖ Φρονήσαντας προσῆναι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας, *bonum est, in aliorum iniuriis et furoribus primos*, hoc est magistratus ciuitatum græcarum, de his enim ibi, vt omnes rationes ostendunt, sermo est, *bene sapientes præesse græcorum libertati et salutis*: qui porro insigne aliquod THUCYDIDIS g) effatum, quo οἱ ἐν ἀρχαῖς ὄντες et οἱ πρώτοι tanquam συνώνυμα habentur et, quæ apud DIONEM CASSIUM h) de ἐξεγομένοις τῶν ΠΡΩΤΩΝ, de iis, *qui primatum adpetunt*, leguntur, expenderit: qui deinde hæc ARISTOPHANIS i) legerit:

d) de his senioribus populi iudaici, quæ mea quidem sententia, πρώτοι illi τῶν Ἰσραηλίων sunt, in tabulis sacris passim commemorati, legantur, præter alios: NICOLAI ad Sigonium de republ. ebræor. libr. vi. cap. 4. BERTRAMVS de republ. ebr. cap. 5. et 6. CONSTANTINVS L'EMPEREUR noris ad cap. xi. BERTRAMI alique plures, a IO. ALB. FABRICIO bibliograph. antiquar. cap. xiiii. p. 480. memorati. Ex his simul, quæ de his πρώτοις breuiter sum commentatus, haud obscure arbitror constare, neque CAMPEO. VITRINGAM de

vet. Syntag. p. 611. neque IO. CHRIST. WOLFIVM, cur. phil. in act. p. 1391. rite, qui πρώτοι apud Iudæos fuerint, definiisse.

e) Hecub. v. 304. p. 11. ed. BARNESI. f) orat. de pace, p. 410. edit. Paris. Adde alium eiusdem oratoris locum, quo magistratus ciuitatum πρώτοι τῶν πολιτῶν vocat, adductum ab IGNATIO GEORGIO libro sæpius laudato, p. 220.

g) libr. viii. cap. 89. p. 556. edit. DUKERI.

h) libr. lli. p. 671. edit. REIMARI. i) equit. v. 130. p. 182. ed. KVSTERT.

ὅς πρῶτος ἔξει τῆς πόλεως τὰ πράγματα,
hic administraturus sit rempublicam,
 et cum his egregiis testimoniis denique comparauerit, quæ apud PLV-
 TARCHVM *k)* Cæsar, de principatu interrogatus, respondisse fertur,
se malle ΠΡΩΤΩΝ, primum, esse in oppidulo; quam secundum Romæ. Pro-
 inde etiam formula: τὸ πρῶτειον ἀποδιδόναι apud DIODORVM SICV-
 LVM recte a LAVRENT. RHODOMANNO *l)* latine vertitur: *princi-*
patum, primos honores, alicui deferre, vocabulum vero πρῶτα apud
 SOPHOCLEM *m)* ab eius scholiaste de maximis in vrbe honoribus,
 quos quis consequitur, explicatur. Eodem modo de studio prima-
 tus deque supremi magistratus obeundi cupiditate vocabulum Φι-
 λοπρωτείας græci scriptores vsurpant, vt, præter alios, ex ATHE-
 NÆO *n)*, ZOSIMO *o)*; maxime vero ex XIPHILINO *p)* patet, qui
 ad Φιλοπρωτείαν Φιλαρχίαν adiungit. Idem de verbo πρωτεύω est
 tenendum, quod itidem ad principatum et magistratus, vti voca-
 bulum πρῶτος, est traductum, teste HERODIANO, apud quem οἱ κα-
 τὰ τὴν Ρώμην πρωτεύουσιν δοκῶντες ii sunt, qui Romæ magistratum ge-
 runt *q)* et οἱ πρωτεύοντες παρ' Ἀκυλησίοις ἄνδρες, magistratus Aquileien-
 ses *r)*. Sic et canone decimo tertio ecclesie Africane οἱ πρωτεύοντες
 τῆς ἐπαρχίας sunt primates prouinciae; canone vero XXVIII. hæc leguntur
 verba: μη ἐγκαλέσωνται εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης δικασήρια, ἀλλὰ

τὸς

k) apophthegm. tom. II. oper. p. 206.
l) phrasæolog. ad Diodor. Sicul. voc.
 πρῶτειον.
m) Aiac. v. 436. p. 23.
n) dipnosoph. libr. pag. 424. adde, quæ
 CASAVBONVS habet, animaduersionibus ad
 hunc scriptorem, p. 719.
o) p. 476.
p) vid. CELLARIVM in d. ad Zosim, voc.
 φιλοπρωτεία.

q) libr. VII. cap. 6. §. 5.
r) libr. VIII. cap. 7. §. 3. Adde DE-
 MOSTHENEM orat. amat. ad fin. ex re-
 centioribus LAMB. BOS exercitat. p. 205.
 Ex sacris oraculis quodammodo huc re-
 ferri possunt, quæ Col. I. 18. leguntur.
 Adde, quæ [de] voce πρωτεύω monet
 IO. CHRIST. WOLFFIUS cur. phil. et cris.
 tom. III. p. 293.

τῶν πρώτων τῶν ἰδίων ἐπαρχιῶν, non prouocent ad transmarina iudicia; sed ad primates suarum prouinciarum s). Eadem ratio est Latinorum vocabuli *primus*. Vt enim *primi* ii dicuntur, qui in ordine aliquo reliquis superiores sunt: z) qui prae aliis praestantissimi habentur u): qui inter ceteros praecipui sunt x): qui maiore; quam reliqui, pollent auctoritate y) et eam in rem *primores in senatu viri* nuncupantur, qui in hoc dignitate et auctoritate aliis antecel-
lunt z); *primores vero equestris ordinis*, a DIONE CASSIO a) *πρῶτοι ἰππέων* vocati, qui in hoc ordine primum obtinebant locum: vti porro *prima virorum*, non aliter ac apud Graecos *πρῶτα τῶν ἀνδρῶν*, praestantissimi et florentissimi sunt; b) formula autem: *prima habere* c), de iis vsurpatur, quae in aliis sunt praecipua; ita et ii *primi* a Latinis, vti apud Graecos *πρῶτοι*, vocantur, qui officio funguntur publico, qui ob huius dignitatem alios antecedunt, qui iure imperii aliis sunt superiores. Taceo de *primis Penorum* apud VIRGILIUM deque aliis effatis veterum Latinorum scriptorum, a lexicorum conditoribus studiose adnotatis, et addo haec STATII d) verba:
*incubere vadis passim discriminine nullo,
turba simul PRIMIQUE,* ad

s) vide SVICERVM *Theb. eccles. rom. II.* p. 873.

z) lege notas PETRI BURMANNI ad *Rhedrum* p. 33. edit. maioris et ad *Petronium*, cap. XI. et ad *poetas minores*, *rom. I.* p. 273. et 392.

u) legas velim CLAVD. SALMASIUM *nor. ad Capitolin. rom. I. scriptor. hist. augustae*, p. 322.

x) vide *rom. II. scriptor. hist. augustae*, p. 60.

y) conf. PETRONIUM *satiric. cap. CXL.* p. 659. ed. BURMANNI.

z) vide SVETONIUM *vir. Caf. cap. XVI.* §. 4.

a) *libr. LVI.* p. 598.

b) conf. LVCRETIVM *de rerum nat. libr. I. v. 86.* p. 34. edit. HAVERCAMPI. Adde LAMBINVM ad hunc locum et OGGIFANIVM *coll. in Lucr.* p. 164. eiusdem edit.

c) lege SALLVSTIVM *bello Catil. cap. XXXVI.* §. 4. *Ingreb. cap. LXXVI.* §. 6. *cap. LXXXIII.* §. 2.

d) *libr. III. Theb. v. 870.*

ad quæ BARTHIVS c) primique, inquit, reges et nobiles. Avelius Victor in originibus romanis ad illud Virgilianum: Troiæ qui primus ab oris: intelligendum est, Virgilium non ignoratione veteris historia; sed suo more primum dixisse Saturnum, non ante quem nemo; sed principem. Ut: Troiæ qui primus. Quum procul dubio constet, ante Aeneam priorem Antenorem in Italiam esse peruectum. Verum intelligemus primum pro principe. Hæc ex AVRELIO VICTORE BARTHIVS. Ad iungo duo effata APVLEII, alterum: d) Est ne, inquam, Hypata hæc ciuitas? Annuuit. Nostine Milonem quemdam e PRIMORIBVS? Arrisit. Et vere, inquit, istic PRIMVS perbibetur Milo, qui extra urbem totam et pomerium colit: alterum e): percontatur accuratius causas peregrinationis mee, quas ubi prope protuli, iam et de patria nostra et eius PRIMORIBVS ac denique de ipso præside scrupulosissime explorans, cet. tandem patitur cubitum concedere.

XIII

QVEMADMODVM vero vel ex iis, quæ disputata adhuc sunt, haud ex vano, arbitror, probabilem eorum sententiam effici posse, qui vocabulum *πρωτος* ad dignitatem et officium, quo Publius functus sit, referendum existimant; ita litem, nisi me cuncta fallunt, fere omnem componere mihi videtur posse vetusta, iam supra memorata, inscriptio, in qua, uti apud LVCAM, ΠΡΩΤΩΡ cuiusdam Melitenis mentio est facta. Sæpius ea iam, licet variante in nonnullis vocabulis scriptura, a doctissimis viris in lucem data est, nominatim a IO. QVINTINO f), IAN. GRVTERO g), THOM. REINE-

F

SIO

e) comment. in Stat. p. 1278.

d) lib. I. meram. p. III. ed. ELMEN-

HORSTII,

e) ibid. p. 114.

f) descript. Melit. p. 2.

g) p. CCCLXXXVIII. inscript. 4.

SIO *b*), PHIL. CLVVERIO *i*), SAM. BOCHARTO *k*), IO. FRANC. ABELA *l*), EDVARDO CORSINIO *m*), IGNATIO GEORGIO *n*), IO. ANTON. CIANTARO *o*), LVD. ANT. MVRATORIO *p*) aliisque pluribus. Exhibeo illam, prout a THOM. BARTHOLINO adcurate ex ingenti, qui in ipsa insula Melita esse dicitur, lapide descripta fuit:

Α. Κ. . . . . ΚΙΟΣ. ΚΤΡ. ΠΡΟΤΑΗΝΣ
 Ι Π Π Ε Τ Σ . Ρ Ω Μ
 ΠΡΩΤΟΣ ΜΕΛΙΤΑΙΩΝ
 ΚΑΙ. ΠΑΤΡΩΝ. ΑΡΕΑΣ
 ΚΑΙ ΑΜΦΙΠΟΛΕΤΣΑΣ
 ΘΕΩ. ΑΤΓΟΤΣΤΩ. . . . . ΕΣΧ. . . . . Ν. . . . . F. I. N E

Nolo in praesenti varias huius inscriptionis lectiones operosius rimari; aut fuscè ostendere, quam egregie ex illa confirmari possint, quae SIGONIVS *q*) et alii de equestri in municipiis ordine sunt commentati. Neque ea, quae ad nostram, quam disputamus, causam ἀμείωτος pertinere haud videntur, ex marmore hoc eruere atque discutere, animus est, hoc tantummodo adnotasse sufficiat, neminem adhuc fidem huius lapidis, quem BARTHOLINVS ipse vidisse et descripsisse testatur, suspectam reddere sibi sumsisse; aut ea, quae in hoc monumento posterorum memoriae commendantur, ad Meliten-

b) *inscript.* p. 357.

i) *Sicil. ant. libr.* II, cap. 16, p. 443.

k) *geograph. sacra*, p. 552.

l) *Melit. illustr. libr.* II, notit. 4, rom.

x, vol. 15, *thesauri antiquit. et histor. Italiae* 10, GEORG. GRAEVII, p. 146.

m) *not. Graecor.* p. 40.

n) *diuo Paulo apostolo naufrago*, p. 220.

o) *diff. apologeticis de Paulo apostolo*, in

Melitam eiecto, p. 321.

p) p. CIO LVIII 4. Is inscriptionem hanc maneam dedit, id quod et de aliis lapidibus notandum, qui saepe iam ab aliis, ipso incito, longe emendatiores editi sunt.

q) *de ant. tur. civ. rom.* p. 669.

sq. Adde ABELAM libro memorato, p. 146.

tenses Siculos pertinere, negasse. Vt enim taceam, lapidem hunc in ipsa insula Melita inuentum esse, probe tenendum est, in nostra inscriptione de ΜΕΛΙΤΑΙΟΙΣ, non de ΜΕΛΙΤΕΤΕΙ, hoc est, de incolis insulae Melitae, non de populis huius nominis Atticae sermonem esse, vt recte de alio marmore GRVTERIANO p) data occasione cel. PHIL. IAC. D'ORVILLIVS q) obseruat, hacque in caussa et ABELAM et GVALTERIVM propter nominum illorum gentilium confusionem adcurat. His positis, quis quaeso, si vel leuiter graecum illud marmor exenderit, quis, inquam, non videt, τὴ πρῶτος adpellationem nomen dignitatis et officii esse? Nemo enim facile potest ignorare, in eiusmodi monumentis eos, quorum memoriae et honori illa consecrata sunt, non a diuitiis; aut opum affluentia; sed ab officiis ac muneribus, quibus funguntur, describi. Accedit, τὴ πρῶτος nomen aliis honoribus et officiis publicis diserte adnumeratum esse. Idem quodammodo patet ex alio lapidis fragmento, haud ita pridem in eadem insula feliciter reperto et ab illustrissimo comite IO. ANT. CIANTARO r) doctissime illustrato:

- - IPI MEL. PRIMVS OMNI - - -
 - - ITITEM AEDEM MARMO - - -
 - - LLINIS CONSACRAVITITEM - - -
 - - RONAO COLUMNAS. IIII. ET PARA - - -
 - - ET PODIVMETPAVIMENTV - - -
 - - CAVITINQVODOPVSVNIVE - - -
 - - LITATESVAHS CXDCCXCIIISQ - - -
 F 2 - - - ELL

p) p. ccccv.

q) miscellan. obseruat. crit. in auctores vet. et recent. vol. vii. tom. 1. p. 6. et 7.

r) prodiit hac commentatio CIPIOC-

XXXXVIII. nulla facta loci mentione, sic inscripta: de antiqua inscriptione nuper effossa in Melita vrbe notabili differ- sario comitis IO. ANTONII CIANTAR.

ELITENSIVM DESIDERIVMO
RIS CONLATIONE. D. D.

Quantum coniectura adsequi ex hoc fragmento licet, Melitenfes huic viro, qui *MUNICIPII MELITENSIS PRIMVS OMNIUM*, scil. decurionum, vocatur, monumentum hoc statuerunt, quod is *AEDEM MARMOREAM APOLLINIS CONSACRAVIT ET PRONAO S) COLVMNAS IIII. ADDIDIT ET PARASCENIVM ET PODIVM ET PAVIMENTVM* in theatro *ADIFCAVIT*, quippe IN QVOD OPVS VNIVERSVM, vt in marmore est, *EX LIBERALITATE SVA SESERTIOS NUMMOS CENTUM DENOS MILLE SEPTINGENTOS NONAGINTA DUOS* is contulerat. Res vtut sit, diserte hic vir, quisquis fuerit, vocatur PRIMVS; seu ΠΡΩΤΟΣ, et quidem non ἀπλῶς Melitensium; sed, quod probe notandum est, ΜΥΝΙCΙΠΙΙ ΜΕΛΙΤΕΝΣΙS, haud obscuro, ni fallor, indicio, τῆ ΠΡΩΤΟΥ; seu PRIMI adpellationem nomen dignitatis, muneris et officii publici fuisse.

XIII

NEQVE defunt alia argumenta, quibus Publii causam tutari eiusque dignitatem ciuilem satis et abunde vincere possumus. Si Publius noster in priuatis hominibus fuisset, sine dignitate, sine honoribus, sine officio publico, vix credo, ab ipso omnes hos naufragos, quorum tamen numerus satis magnus fuit t), per tres dies hospitio exceptos eorumque nauem omnibus iis rebus, quae ad victum cultumque vitae necessariae videbantur, instructam fuisse u). Nolo iam in praesenti de veterum hospitalitate, cuius, id, quod Lucas narrat, rarissimum certe fuisset exemplum, hoc loco multa commemorare; aut illa hospitiorum foedera, quae non solum ciuitates

s) sic ego explicandam censeo mutilam vocem RONAO, quam alii Andronao interpretantur.

t) vid. actor. cap. xxxvii, 37.

u) ib. cap. xxxviii, 10.

tates modo inter se; modo cum singularibus familiis; sed etiam privati cum suis amicis inierunt, fusc describere u). Id tantummodo hoc loco adnotasse sufficiat, eorum sententiam haud exiguum praese ferre speciem probabilitatis, qui tantum naufragorum numerum a Publio non huius sumtibus; sed iussu, nomine et impensis totius ciuitatis hospitio exceptum esse, arbitrantur. Id quod tanto vero similius est, cum quod Melita municipium romanum existit, et magna naufragorum horum pars, vt ex LVCAE narratione x) colligitur, Romani fuerunt, tum quod a Publio nostro non aliqui forte horum infelicium peregrinatorum; sed omnes, quotquot ex vndis incolumes se extraxerant, hospitio sunt excepti, adeo, vt ne captiui quidem, in his enim Paullus erat, ab huius liberalitatis vsu essent exempti. His positus, quid, quaeso, probabilius est; quam Publum nostrum *πρόξενον* apud Meliteneses fuisse? Habuisse vero huius insulae ciues eiusmodi hospitii

n) vide POTTERVM *archaeolog.* p. 780. sq. edit. Venet. EZECH. SPANHEMIVM *de vsu et praestantia numismatum*, p. 794. IO. FRANC. ABELAM *Melit. illustr. libr.* II. not. 6. p. 149. GEORG. GYALTHE- RIVM, *Siciliae et adiacentium insularum tabulis antiquis*, tom. x. vol. 7. p. 314. *rhets. ant. et historiar.* Italiae et Siciliae GRAE- VII: IO. BAPT. CASALIVM *de tricliniis, conuiujs, hospitalitate et refferis veterum*, tom. VIII. *rhets. ant. graecar.* GRONOVII, p. 144. sq. IOSEPHVM LAURENTIVM *opusculis de conuiujs et hospitalitate*, tom. eod. p. 194. sq. IAC. PHIL. TOMASI- NVM *libro de refferis hospitalitatis, in quo tus hospitii vniversum apud veteres expendi- ur*, ibidem p. 229. sq. 264. sq. interpre- tes GELLII *libr. v. cap. 13. p. 327. ed.*

GRONOVII: AELIANI, p. 230. et 296. ed. PERIZONII, et PHILOSTRATI, p. 171. ed. OLEARII, aliosque apud IO. CHRIST. WOLFIVM *curis phil. et crit. in nou. test.* tom. III. p. 796. Hospitii eiusmodi fœ- dera aliquot tabulis incisa habes apud GRVTERVM *inscript.* p. CCCLXII. I. CCCLXIII. I. 3. et CCCCVIII. 2. De hospitalitate apud Tiburtes speciatim agit CORRADINVS *vet. Lat. profan. et sacro rom.* I. p. 105. de ea vero apud Persas BARN. BRISSONIVS *de reg. Pers. principatu*, p. 223. Germanorum hospita- litatem commendat CAESAR *de bello gall.* libr. VII. cap. 23. §. 9. Egregia sunt, quae de hospitalitate disserit SIMPLICIVS *com- mentar. in Epictet.* p. 210. *act.* XXVII, I. 6. 31.

hospitii publici praefectos ac προξενίας officium illis haud incognitum fuisse, non obscure ex egregio Melitenſi monumento, quod graece apud GRVTERVM *γ*); latine vero apud IO. ANTON. CIANTARVM *z*) aliosque est, colligitur. Quis vero ignorat, munus istud neutiquam hominibus priuatis; sed vni ex primoribus ciuitatis, decurionibus, immo adeo patronis vrbium commissum esse? *a*) Accedit, a graecis scriptoribus, vt supra vidimus, vocabulum πρώτος raro vsurpari ἀπλώς de priuata aliqua excellentia, de diuitiis, opibus, splendore generis aliisque eiusmodi rebus; sed plerumque id ipsum, in quo quis principatum tenet, addi solere; longe plura e contrario effata, in quibus eiusmodi πρώτων absolute mentio facta est, de magistratibus esse interpretanda. Quid igitur, si Publium nostrum ἀπλώς ΠΡΩΤΟΝ *insulae* Melitae nuncupatum videamus? Credamus, eum, quod forte in opulentissimis ciuibus fuit, πρώτων nuncupatum fuisse? Ego certe, vt sic statuam, a me impetrare haud possum. Quam velis, fuerit diues Publius noster; tamen, si priuatorum ordini adscriptus fuit, non potuit ΠΡΩΤΟΣ totius insulae vocari; nisi, magistratus ipsos Melitenses viro hoc ob eius diuitias dignitate, auctoritate et honore inferiores habitos fuisse, dicere velimus.

XV

γ) p. cccc. num. 8. *a*) de Paulo apostolo in Melitam naufragio *electo*, *diss.* xv. p. 353. Adde ABELAM libro laudato, p. 148.

a) patet id ex GRVTERO p. cccc. num. 8. De eiusmodi προξενος vide NICOL. CRAGIVM de republ. Lacedaem. tom. v. thes. ant. graec. GRONOVII, p. 25. 78. POTTERVM *archaeolog.* p. 786. 108.

BARNESIUM *not.* ad Euripidem Ion. v. 1039. ERASM. SCHMIDIVM *notis ad Pin-darum*, p. 71. cum quibus non solum SPONIUS *irin.* p. 49. sed etiam ea com-parari debent, qua de iis habet *scholiastes* ARISTOPHANIS *genib.* v. 1022. p. 422. et *θεσμοφορ.* v. 583. p. 499. cd. RVSTERI: *item* que *scholiastes* DEMOSTHENIS *tom.* vi. *aperum*, p. 196.

XV
 ex his omnibus patet, eorum sententiam, qui Publium nostrum non ob opes et diuitias; sed propter munus, quo functus est, ΠΡΩΤΩΝ vocatum a Luca esse, putant, longe grauioribus argumentis; quam contrariam, fulciri posse ac corroborari. Qua quidem in re merito nunc quæstio adferri posse, mihi videtur: quodnam illud munus τὸ ΠΡΩΤΩΤ fuerit, a LVCA commemoratum, et qualis illius dignitatis ratio? Plurimi eorum, qui Publium ad magistratus referunt, nihil definiunt, reliqui in diuersas abeunt sententias. Nonnulli Publium nostrum, si nominis ratio habeatur, Augusti libertum: si muneris, procuratorem insulæ Melitæ fuisse, sibi persuadent. Ita statuit HVGO GROTIVS a) et eam in rem ad exemplum *Publii Syri Mimi* prouocat, prouocasset sine dubio et ad inscriptionem BRESCIANAM b), in qua PVBLII cuiusdam liberti mentionem factam videmus, et ad aliam, a IAC. SPONIO c), IO. FRANC. ABELA d), IO. ANTON. CIANTARO e), CHRISTOPH. CELLARIO f) in medium adlatam:

CHRESTION. AVG. L. PROC
 INSVLARVM MELIT. ET GAUL

si vtraque cognita ipsi fuisset. Sed neutra sententiæ huic probabilitatem conciliat, vt infra videbimus. Alii Publium nostrum præsidem forte; aut prætorem Siciliæ fuisse, arbitrantur. Neque desunt, qui in militibus eum quærunt, atque στρατηγὸν aliquem; aut χιλιάρχον, act. XVI, 22. XXII, 24. aut alium militaris dignitatis ex eo faciunt sibi persuadent, eum prætori Siciliæ subiectum et ab hoc cum militari præsidio in insulam hanc delegatum fuisse, vt quietem et

a) adnotat. ad hunc loc.

b) in *memorie Bresciane*, p. 307.

c) *misc. erud. ant.* p. 190.

d) *Melit. illustr.* p. 163.

e) *libro sæpius laudato*, p. 12.

f) *notit. orb. antiqu.* tom. 1. p. 1021.

et tranquillitatem in ea stabilem ac firmam redderet, eam tueretur, gubernaret, negotia ciuilia leuiora expediret, grauiora ad praetorem deferret, cuius forte generis *χιλίαρχος* ille fuit, act. x xii. sq. a Felice cum praesidio militari vrbi Hierosolymorum impositus f). Cum his consentiunt, qui PVBLIVM vicarium praetoris Siciliae fuisse, opinantur g). Omnes istae sententiae vt argumentis rite fulciri possint, aequae difficile mihi videtur, ac si quis forte, Publum nostrum, quem et *πρόξενον* apud Melitenses fuisse, vt supra dixi, probabile est, eam ob causam patronum huius insulae existisse et propterea ΠΡΩΤΟΝ vocatum esse, credere vellet, quoniam Demetrius aliquis Syracusanus in marmore quodam h) a Melitensibus ΠΡΟΞΕΝΟΣ ΚΑΙ ΕΤΕΡΕΤΗΣ ΜΕΛΙΤΑΙΩΝ factus dicatur. Idem statuendum de iis foret, qui eam ob rationem ΑΡΧΟΝΤΑ Melitensium eum fuisse, vellent statuere, quod ΠΡΟΤΟΤ cuiusdem ΑΡΧΟΝΤΟΣ in hac inscriptione i) memoria sit conseruata:

7 ΠΑΠΕ ΙΡΙΟ

ΑΒΕΑΝΔΡΟΝ

ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΚΑΙ

ΤΟ. Β. ΠΡΩΤΟΝ

ΟΧΟΝΤΑ * ΚΑΙ Τ

ΒΙΡΙΝΑΡΧΗΝ cet

Publius

f) huic sententiae, quam etiam TIRIVS, LORINVS aliique amplexi sunt, ad dictum se imprimis profiteretur IOANNES FRID. WANDALINVS *diff. de Melita Pauli*, quae Hafniae MDCCCVII prodiiit.

g) vide RVPERTVM A ST. GASPARE Paulino apostolo in *African. Melit. feliciter reduce*, part. II. p. 117, et 118.

h) vide GRVTERVM p. cccc, 8. Adde

IO. FRANC. ABELAM *Melit. illustr.* p. 148. et IO. ANTON. CIANTARVM *libro laudato*, p. 353.

i) apud GRVTERVM p. ccccxxxviii, i) legendum ΑΡΧΟΝΤΑ, vt ex TRISTANO docet GRVTERVS *ibidem*. Littere TO. B. forte scribendae: TON B. adco vt Alexander ille secundum fuerit *πρόξενος*.

Publius noster, nisi omnia me fallunt, neque Melitæ procurator; neque prætor Siciliæ; aut *επατηγός*, aut *χιλιάρχος*, aut vicarius prætoris; aut patronus municipii Melitenfis; aut *ἀρχων* fuit, id quod haud obscure me breuibus ostensurum confido.

XVI

NON sine causâ omnes iam a me in medium adlatas de Publii apud Melitenfes officio sententias improbatas et reiectas esse, quilibet, me haud monente, videbit, modo hæc potissimum rite et studiosè expenderit: I. Publius noster villam suam in hac insula habuit. Notissimum vero est, præsides, prætores et procuratores prouinciarum, inprimis si hæ ab Italia multum distabant, rarissime, immo fere nunquam, agros et fundos coëmisse *k*), cum quod ibi firmam stabilemque sedem figere haud poterant, et, anno vel tempore imperii eorum elapso *l*), Romam redire debebant; tum, ne apud prouinciales suspicionem auaritiæ excitarent; in vrbe vero, bene pecuniatum et nummati ex prouincia rediisse, viderentur. II. Recte illustrissimus comes IO. ANTON. CIANTARVS *m*) obseruat, LVCAM honorum titulos semper propriis eorum nominibus efferre; neque officia publica indefinite et, si ita loqui fas est, *generali* aliquo nomine indicare. Proinde præsides prouinciarum romanos et qui præsidis potestate ornati erant, *ἡγεμόνας*, *act.* XXIII, 6. XXVI, 30.

G

PRO-

k) vide CICERONEM *orat.* VIII. *Ver.* *rin.* cap. 1. sq.

l) si etiam, prorogato eorum imperio, nonnunquam solito diutius in prouinciis manserunt; non perpetuam tamen ibi poterant sedem figere, vt ex historia romana satis patet. Vide CIANTARVM *libr. laud.* p. 318. Idem de iis, qui ex-

ercitibus præfecti erant, est tenendum, licet hi haud raro satis diu in prouinciis cum exercitu stationes suas haberent. Vide CAROL. SIGONIVM de *ant. iure prouinc.* cap. 1. sq. p. 123.

m) de Paulo apostolo, in Melitam naufragio eiectro, *diff.* xv. p. 319.

procuratores *ἐπιτρόπος*, *Luc. VIII, 3.* militibus praefectos pro horum diuerso ordine et gradu modo *στρατηγός*, *act. IIII, I. XVI, 22.* modo *χιλίαρχος*, *act. XXI, 31. sq. XXII, 24. sq.* modo *ἐκατοντάρχος*, *act. XXI, 32. XXII, 26.* alios aliis iisque propriis, quibus fungebantur, officiorum titulis vocat. Si ergo Publius noster praefidis Siciliae; aut insulae nostrae procurator; aut cohortis romanae praefectus; aut alius quis militaris dignitatis fuisset, quare, quaeso, Lucas eum pro more suo non vocasset *ἡγεμόνα*, aut *ἐπίτροπον*, aut *στρατηγόν*, aut *χιλίαρχον*, aut *ἐκατόνταρχον*? III. Nunquam, credo, poterit in medium adferri vel vnicui scriptoris graeci effatum, ex quo, procuratores prouinciarum; aut praetores; aut militum praefectos *πρώτος* olim vocatos fuisse, pateret. Nimis vero temerarium foret, *LVCAE*, his ita positis, tam insolitum vocabuli istius usum tribuere. IIII. Publius familiam suam apud se habebat, et quidem, vt videtur, in villa sua, vbi patrem eius fuisse, *LVCAS* diserte narrat. Procuratores vero et praefides parentes nunquam in prouinciam secum duxerunt. V. Si quis praetorem Siciliae Publium fuisse; diceret, vnde, praetorem in hac parua insula sedem suam fixisse; aut commode figere potuisset, probauerit? VI. Neque vero patronus huius insulae potuit a Luca vocari *πρωτος*. Etsi enim non negauero, Melitenses patronum insulae suae habere potuisse, immo re ipsa habuisse ²⁾, exemplo vicinorum Gaultanorum, quibus eiusmodi patronus in vetustis marmoribus, nominatim in hoc *MVRATORIANO* ³⁾:

CESTIO. L. F. CET.

PATRONO MVNICIPII

MAR

²⁾ id enim diserte patet non solum apud eundem, p. cccc, 8.
³⁾ adde *IO. ANT. CIANTARVM*, p. p. cccclxxxviii, dedi; sed etiam ex alio 315.

MARCIVS MARCIANVS AMICO OPTIM
 V. KARISSIMO SIBI HONORIS CAVSSA. S. L.

diserte tribuitur; tamen in notissimo illo, quem iam supra exhibendi occasio fuit, lapide GRVTERIANO p)

Α. Κ. - - - ΚΙΟΣ ΚΤΡ ΠΡΟΤΑΗΝΣ
 ΙΠΠΕΤΣ. ΡΟΜΑΙΩΝ
 ΠΡΩΤΟΣ ΜΕΛΙΤΑΙΩΝ
 ΚΑΙ ΠΑΤΡΩΝ κ. τ. λ.

diserte patronus a *πρότω* huius insulae distinguitur; neque sequitur, PVBLYM nostrum, si forte *πρόξενος* fuerit, etiam patronum Melitensium esse debuisset, quoniam in quodam Demetrio, ut vetus inscriptis q) testatur, vtrumque hoc officium apud Melitenses coniunctum fuit. Neque ego puto defendi posse sententiam, Publium nostrum Melitensium *ἀρχοντα* fuisse. Quum enim in supra adlata inscriptione ΠΡΩΤΟΣ ΑΡΧΩΝ ipso hoc nomine a reliquis eius collegis distinguitur, re ipsa patet, ΠΡΩΤΟΤ nomen archontibus non commune esse potuisse. Et vnde ostendetur, ΠΡΩΤΟΝ eiusmodi ΑΡΧΟΝΤΑ, omisso τῶν ἀρχοντος nomine, κατ' ἐξοχὴν ΠΡΩΤΟΝ vocatum esse? Itaque, quum nulla harum coniecturarum facile locum habere posse videatur, superest, ut, quid ego quidem de hoc ΠΡΩΤΩ sentiam, breuiter exponam.

XVII

MELITENSES, quod municipes romani fuerunt r), sine omni dubio decuriones quoque habuerunt. Id, praeter alia, etiam ex

G 2 Gau-

p) p. ccccxxxviii, 4.

q) vide GRVTERVM, p. cccc, 8.

r) hoc praeter alios demonstrauit io. ANT. CIANTARYS non solum diuo Paul-

lo apost. naufrag. p. 314. sed etiam dissertatione de antiqua inscripte, nuper effossa in Melita vrbe, p. 5. sq.

Gaulitanis inscriptionibus patet, in quibus Gaulo insulae finitimae dif-
ferre decuriones tribuuntur, et quarum vnicam hoc loco in medium
adtulisse, sufficiat r): CESTIO GALLO VALENTINIANO LV TATIO NA-
TALIA EM. LIANO PATRONO MVNICIPI... cet. quae haud obscuro,
ni fallor, est documento, etiam in insula Melita, quae eadem sub
Romanis, qua Gaulos, fruebatur conditione, eiusmodi decuriones
fuisse. Adde, Melitensibus in alio vetusto marmore s), cuius supra
iam laudandi occasio fuit, expressis verbis ΣΤΡΚΛΗΤΟΝ tribui, ideo-
que eis senatores municipales, siue decuriones, nequaquam
deesse potuisse. His positis, Publium nostrum vnum ex iis Meli-
tensibus decurionibus fuisse arbitror, qui principem et praecipu-
um in suo ordine locum obtinerent. In decurionibus t) coloniarum
et municipiorum non omnes vnius generis fuerunt et conditionis.
Nonnulli reliquis erant praestantiores hisque, tamquam primis, in
ipso decurionum albo primus locus assignabatur, addita simul nu-
meri nota, quot eorum in vno essent municipio, quum in aliis
quinque, in aliis decem, in aliis plures eiusmodi decuriones fuerunt,
qui reliquis dignitate et honore antecellerent. Hinc quinque PRIMI,
decem PRIMI, quindecim PRIMI in antiquis scriptoribus passim legun-
tur; ita tamen, vt ab ipsis magistratibus, quemadmodum Romae a con-
sulibus

r) vide laudat, illustriss. CIANTARVM DVS paratiel. et commentar. ad tit. cod.
Theodos. de decurion. tom. II. dicti cod.
p. 125. ed. RITTERI: SERTORIUS VR-
s) apud GRVTERVM, p. cccc, 8.
t) de decurionibus videantur: BARN.
SATVS momm. Patavin. p. 170. CAROL.
BRISSONIVS de verbor. signif. voc. decu-
SIGONIVS de ant. iur. Ital. libr. II. cap.
riones, p. 300. GVID. PANCIORELLVS
4. SAM. PITISCVS not. ad Sueton. p. 267.
de magistrat. municip. cap. I. SCIPIO
et lex. ant. rom. tom. II. p. 17. illustr.
GENTILIUS de iurisdic. libr. II. cap. 5. et
marchio SCIPIO MAFFEI, Veron. illustr.
6. libr. III. cap. 21. IAC. GOTHOFRE-
part. I. p. 89. aliique plures.

fulibus senatorés, fecernantur. Sic CICERO *u)* euocat ad se, inquit, Centuripinum magistratum et decem PRIMOS; alio vero loco *x)*: Agyrío magistratus et quinque PRIMI accitu islius euocantur: itemque *y)*: qua de re Agyrinenses et quinque PRIMI, quo et hoc eiusdem scriptoris effatum pertinet *z)*: L. Alenus chirographum sex PRIMORVM imitatus est, et aliud *a)*: decretum decurionum fit, ut decem PRIMI proficiscantur. Sic et CAESAR *b)* primorum horum mentionem fecit: euocauit ad se Masfiliensium quindecim PRIMOS. In codice Theodosiano *c)* memorantur decem PRIMI curiales; GRATIANVS vero imperator *d)*, quum poenam plumbatarum decurionibus infligi posse, decernit, addit: decem PRIMOS tantum ordinis curiales ab immunitate huiusmodi verberum segregamus *e)*. Idem patet et antiquis inscriptionibus. Ex his liceat Meliteni, quem iam supra exhibui, lapidi primum locum assignare, ut, et apud Melitenses eiusmodi decurionum PRIMOS fuisse, eo luculentius pateat: *f)*

--- IPI. MEL. PRIMVS OMNI

--- ITITEM AEDEM cet. ---

In alio faxo *g)* Flavius quidam Antistianus dicitur vnus DE DECEM PRIMIS et in Fuengirolano lapide *h)* L. Iunius Puteolanus in mu-

G 3

nic-

u) Verrin. II. cap. 67.

x) Verrin. III. cap. 28.

y) *ibid.* cap. 31.

z) *libr.* III. de nar. deor. cap. 30.

a) orat. pro Sex. Rosc. Amerino cap. VIII.

b) *libr.* I. de bello ciuili, cap. 35.

c) l. 39. de episcop. et l. 54. de heret.

d) *ibid.* l. 2. de quest.

e) ut municipiorum et coloniarum; sic et collegiorum decem PRIMI commemorantur apud GRATERVM p. CCCII, num.

z. p. LXXXVIII, num. 3. p. CCCLXXXVIII, num. 7. et decem PRIMI licorum apud MVRATORIVM p. DCCLXVIII, num. 7.

f) atque is est lapis, quem, ab illustr. 10. ANT. CIANTARO egregie illustratum, CIOCCXXXVIII. in lucem produisse publicam, supra dixi.

g) apud GRATERVM p. XXXVIII.

h) apud REINESIVM *epist.* 44. p. 394.

nicipio Suelitano d) *decurionum PRIMVS*. Adde aliam GRVTERIANAM inscriptionem h), qua P. Aemilius Nicomedes dicitur *decurio TERTIVS inter decem PRIMOS*, cum quo lapide si comparamus alium i), in quo C. Aemilius Proculianus dicitur *SECYNDVS DECVRIO MVNICIPII CAERETANI k)*, et expendimus, in modo laudato lapide Fuengirolano Lucium Iunium Puteolanum, uti alium, C. GALDIUM, apud MVRATORIUM l), *DECVRIONEM PRIMVM* appellatum esse, facile ex eo, arbitror, constare posse, si de eiusmodi PRIMIS decurionibus iunctim loquuti veteres sint, eos pro numero horum, quotquot in vno fuerint municipio, modo *quinque*: modo *sex*: modo *decem*: modo *quindecim* PRIMOS dictos fuisse; singulos vero in iis singularem locum et ordinem habuisse, ita ut alter PRIMVS, alter SECYNDVS, alius TERTIVS; aut QVARTVS cet. ex illis PRIMIS fuerit *decurio*. Nota vero numeri, si de iis non iunctim; sed singulatim sermo est, solet passim omitti. En TACTI m) verba: *hi magistratum et PRIMI cuiusque auaritiam increpantes*, vbi probe notandum est, annalium scriptorem non dicere: *decem primi cuiusque*, sed omisso numeri vocabulo: *primi cuiusque auaritiam increpantes n)*: PRIMVS in his PRIMIS, praeter alios, maxima dignitate et auctoritate florebat, eiusque haud raro in antiquis monumentis mentio est facta. Dicebatur *πρῶτος PRIMVS*, fuitque, ut cel. EVER. OTTO o) recte obseruat, iustar *principis senatus Romae*. Talis erat inter *primos Alexandrinos PRIMVS CVRIAE*, leg. 56. *cod. de decur.* itemque Caius ille Matrinus Aurelius, qui in marmore apud FABRETTUM p) *PRIMVS PRINCIPALIS* dicitur, et Valerius Ennodius, *PRINCIPALIS AC PRIMARIUS VRBIS Norae* apud MVRATORIUM q). Quae omnia si probe expenduntur, lucem, credo, verbis saxi Melitensis, ab illustriss. IO. ANT. CIANTARO explicati et iam supra laudati: *PRIMVS OMNI-- posse accendi*. *Decurio enim iste, quisquis fuerit, dicitur PRIMVS OMNIUM, scilicet decurionum,*

h) p. cccxxxviii, 7.

i) apud GRVTERVM p. xxxvi, 2.

k) vid. THOM. REINESIVM *epist.* 44. ad Ruperium, p. 394.

l) p. dcccliii, num. 7.

m) *libr.* XIII. *annal.* cap. 48.

n) vnicam adhuc vidi inscriptionem, in qua *DECEMPRIMVS* in singulari nu-

mero reperitur; non autem de decurionibus; sed de licitoribus. Est ista apud MVRATORIUM p. idclxviii, 7.

o) de *adil. colon. et municipior.* p. 152. Adde cel. PETR. WESSELLINGIVM *libr.* 1. *olif.* cap. 8.

p) cap. 11. *inscr.* 250. p. 105.

q) p. cccclxvi, 4.

ΤΩΝ ε), ΕΙΚΟΣΙΠΡΩΤΩΝ u), *quinque primorum, viginti primorum* memoria est conseruata. Vel vnicum DIONIS Cassii testimonium, cum SVETONIO collatum, sententiam meam satis et abunde, arbitror, posse confirmare. SVETONIUS x) de Druso dicit: *corpus eius per municipiorum coloniarumque PRIMORES, suscipientibus obuiis scribarum decuriis, ad urbem deuectum, sepultum est in Martio campo*, quibus verbis primorum horum, de quibus adhuc disputatum est, diserte mentio fit. Age vero, audiamus DIONEM CASSIVM y), eadem, quæ SVETONIUS, narrantem: *περὸν ὑβόμενος δ' ὁ Ἀυγύστος ὅτι νοσεῖ, τὸν Τιβέριον κατὰ τάχος ἐπέμψε, καὶ ὅς ἔμπνευ τε αὐτὸν κατέλαβε, καὶ ἀποθανόντα εἰς Ῥώμην ἐκόμισε, τὰ μὲν πρῶτα μέχρι τῆς χειμαδὸς τῆς ζεατῆς, διὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ διὰ τῶν χιλιάρχων, ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῶν καθ' ἑκάστην πόλιν ΠΡΩΤΩΝ βασιλάσας, ad famam ægrotantis Drusi, Augustus celeriter Tiberium accersuit, isque animam adhuc trahentem fratrem suum reperit Romæque corpus defuncti adtulit, portantibus id principio vsque ad biberna centurionibus ac tribunis militum, inde singularium in itinere urbium, id est, vt SVETONIUS ait: *municipiorum et coloniarum PRIMIS; siue primoribus*. Quid, quæso, luculentius vnquam esse potest? Iam nulla amplius difficultas in diuini scriptoris verbis. Iam satis notum, quid sibi velit ΠΡΩΤΟΣ ille τῆς νήσου, quem LYCAS describit. Fuit enim decurio, et quidem aut omnium decurionum primus, quem ΠΡΩΤΟΝ seu *primum κατ' ἔξοχὴν* dictum esse, iam supra audiuimus; aut vnus ex huius municipii PRIMIS; seu vt SVETONIUS dicit: PRIMORIBVS. Erat vero, quum Melita insula esset, ΠΡΩΤΟΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ, vt alii, qui in urbibus eius generis decurionum munere fungebantur, ΠΡΩΤΟΠΟΛΙΤΑΙΣ; seu PRIMΙ CIVITATIS. Sed sufficiant hæc, ne, plura daturi, limites huius scriptionis transgrediamur. Hæc, quæ commentati sumus, nouo exemplo possunt docere, quanta lux oraculis diuinis ex profanarum gentium antiquitatibus possit accendi.*

1) vid. GRVTERVM P. LVIII. *inscr. 6.*
 u) conf. REINESIVS *not. ad inscr. p. 22. et cl. i. num. 99.*
 e) *vir. Claud. cap. 1.*

y) *libr. LV. p. 771. edit. REIMARI.*
 z) vid. CLAVD. SALMASIVM *not. ad Flauium Vopisc. tom. II. scriptorum hystoriae augustæ, p. 495.*

FINIS.

VIRO

V I R O
NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
IOANNI IMMAN. SCHAEFFERO

S. P. D.

IO. GEORG. WALCHIVS.

Recte sibi ii consulunt, qui vitæ suæ academicæ tempus ita disponunt, ut de litterarum diuinorum scientia solida sibi comparanda æque solliciti esse videantur ac de adminiculis et subsidiis, ad amplissima illa sanctoris doctrinæ spatia, feliciter conficienda, necessariis. In quibus vti cum sacre; tum profanæ philologiæ studia iure meritoque numerantur; ita sapienti sane instituto consilioque iis operam Tuam addixisti eaque arcto vinculo cum grauioribus coniunxisti disciplinis. Quapropter merito laudo et probo Tuam diligentiam, cuius Tu præclarum edes publice disputaturus specimen. Seruet Te supremum numen semper saluum atque incolumem Tibique omnia, quibus vera felicitas absoluitur, pro infinita sua gratia largiatur. Id quod ex animo precor Teque ac Tuas res cælestis patris benignitati ac prouidentia, quæ cuncta gubernat ac moderatur, studiose commendo. Ienæ, d. iv. febr.

CICIOCLV.

V I R O
NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
IOANNI IMMAN. SCHAEFFERO

S. D.

P R A E S E S

Quum ab eo tempore, quo in hoc musarum domicilio disciplinis san-
cioribus TE consecrasti, diligentia TVAE et haud vulgaris TVI
proficiendi ardoris testis ac spectator fui, non possum non cum vita
TVAE academicæ; tum inprimis laudabilis TVI, litteraræ pugnae ineun-
dæ, consilii fortunatissimum exitum TIBI promittere. Sæpius iam in
priuatis illis congressibus, me duce adhuc institutis, fortiter, strenue et
singulari cum plausu modo defendentis; modo dissentientis personam
sustinuisti TVOQUE, in hac arena TIBI demandato, munere sic functus

H

es,

es, vt præclaras ingenii TVI dotes TVAMQUE TIBI comparatam; de rebus grauíssimis acute docteq̃ue disputandi, facultatem sapius mirandi, summas præ me haberem caussas. Quidni igitur, TE eandem laudem, publicum certamen ingressuro TIBI conciliaturum, confidam? Confido certe, et, vt ego quidem opinor, verissime. Gratulor TIBI simul de egregio TVO ac nouo, quod TIBI paras, ornamento deumque optimum maximum precor, velit omni tempore rerum TVARVM statum et florentissimum, et fortunatissimum efficere TIBIQUE, ad patrios aliquando lares delato; amplissima virtutis et diligentiae TVAE præmia et omnem, quæ in mortalium genus cadere potest, felicitatem large effusæque impertire. Vale, VIR NOBILISSIME, resque TVAS, vt spero, age feliciter. Ienæ, d. VI. febr. CIOIOCLV.

NOBILISSIMO RESPONDENTI
FAVORI ET AMICO SVO AESTVMATISSIMO
S. D. P.
BASILIVS CHRISTIAN. BERNH. WIDEBVRG
PHILOS. PROF. PVBL.

Quanto maiorem e diligentia, quam mihi aliquando in prælectionibus meis laudabiliter exhibuisti, cepi voluptatem; tanto maiori perfundor lætitia, dum in præsentī nactus sum occasionem, TIBI, AMICE SVAVISSIME! de felicissimo studiorum TVORVM successu gratulandi, et, quanti TE aestimem, publice significandi. Quum enim nihil eorum in TE desiderari passus sis, quibus plausus eorum omnium nobis conciliamus, quos præclara quæuis delectant; ego quoque officio huic nullus deesse possum. Digna potius prosequor gratulatione eam, quam in TE cognosco, morum præstantiam, vitæ probitatem, diligentiam indefessam, scientiam præclaram, eruditionem solidam. Huius quidem posterioris nouum iam iam edis specimen, doctissimam TVAM dissertationem ventilando, et, quum me, dissentientis mihi demandans partes, restem egregiæ profluxu TVAE eruditionis feceris, munere hoc ita perfuncturus sum, vt animum meum TIBI deditissimum publice declarem. Faxit supremum numen, vt, studiis TVIS academicis, quibus hæcenus laudabiliter incubuisti, finitis, in patriam, ecclesiam, vniuersumque orbem litteratam fructus inde redundent vberissimi. Ceterum me fauori TVO et beneuolentiæ vt quoque in posterum habeas commendatum, enixe rogo. Vale, et fauc!

VIRO

V I R O
NOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
IOANNI EMANVELI SCHAEFFERO RATISP.
SANCTIORVM DOGMATVM CVLTORI STRENV
AMICO SVO SVAVISSIMO
S. P. D.
FRANCISCVS DOLCHIVS, DANO - HOLSATVS
S. S. TH. C.

Quo maius est, quod inter veros amicos intercedit, amoris vinculum, animorumque convenientia et aequalitas, eo laudabilior est voluptas, quam quilibet mutuo amore ex alterius felicitate atque gloria haurire potest. Eadem et ego, carissime, adficio lætitia, quum mihi expectantem audiendi, imo, quod iucundissimum mihi videtur, publica disputatione tecum colloquendi. Notum autem mihi est, quam egregia in te sit doctrinarum sanctiorum scientia et notitia solidior, quamque sapius ipse in collegio, quod instituit excellentissimus præses, disputatorio experiri mihi licuit. Quid mirum, me eo libentius hancce laudabilem, meam erga te sinceram testificandi mentem, arripere occasionem, quo arctior omnibus censetur amicitia nostra. Ascende, Vir Doctissime, cathedram sub præsidio Cèleberrimi præsidis splendidissimam. Defende doctissimam dissertationem, solidissime autem illam defendentem te iam video. Gratulor ergo tibi de egregio eruditionis tuæ specimine. Gratulor patriæ bonum civem. Gratulor Ratisponensibus fidelem solertissimumque cæus sanctioris aliquando doctorem. Gratulor parentibus optimum filium, mihi vero amicum intimum. Patria equidem nos progeniit longinqua; locorum autem intervallum amorem, quo vterque nostrum colitur, non dirumpet. Summum tandem, quod omnia moderatur, numen ardentissimis imploro precibus, ut studiis tuis laudabiliter inceptis cum sancti spiritus gratia adspiret. Sic nullus dubito, quin diligentia et pietatis tuæ, qua te commendas, fructus nanciscaris vberrimos. Vale. Dabam e Museo x catend. Febr. A. S. N. CIO IOCCCLV.

בן חכם קנות דעה לנפשך?

ישמח אביך : ותגל אמך

כי היא לווית חן לראשך

ו ענקים לגרורותך

בשמך עמנו אליהנך

Hæc pauca Viro Nobilissimo et Doctissimo Amico suo
Honoratissimo gratulabundus adiicienda putauit

FRIDERICVS AVGVSTVS CONSTANS.

V I R O

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE

I. E. SCHAEFFERO

AMICO SVO DILECTISSIMO

SALVTEM PRECATVR

IOANNES BAUERFEIND, BYRVTH.

Imminet nunc, amice optime, lætissima mihiq; et optatissima dies; qua publicum eruditionis TVÆ edis specimen idq; doctissimum. Defendis enim dissertationem solidiori cura conscriptam; omnibusq; eruditis maxime probatam. Quoties autem in arenam disputatoriam descendisti, toties iustior iucundiorq; oblata mihi est, ingenii præstantissimi TVI dotes pereximias mirandi, occasio. Taceo diligentia TVÆ sollicitiam, quam ipse tecum, portas celeberrimorum Illustris Salanae Doctorum ingrediens, amicus ego fidissimus vidi. Quid mirum ergo, me maximo opere lætari, tibiq; de victoria mox deportanda gratulari? Deus tandem T. O. M. conatibus TVIS aduat clementissime, teque spem parentum, felici studiorum cursu peracto, in dulcissimam, quam sæpissime grato animo in memoriam reuoco, patriam sanam reducat incolumemq;. Vale, mihiq; faue. Dabam in museo, VIII. ante calendas februarias, anni a seruatore nato C I O I O C C L V.

NO-

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQVE
IOANNI EMANVELI SCHAEFFERO
CONTVBERNALI SVO HONORATISSIMO

S. P. D.

IOANNES SEILERS BYRVTH.

Nihil optatius amabiliusque mihi vnquam occurrere potuisset hacce occasione, cum TVAE doctissimae dissertationi quadam verba nostrae amicitiae gratia adponere liceat. Plurimis laudibus concelebranda ac inclyta ciuitas Ratispona, amoenissima atque dulcissima TVA patria, HONORATISSIME CONTVBERNALIS, fuit, qua non solum Munificentia ac Benevolentia ILLVSTRES REIPVBLICAE PRO-CERES me excipiebant, vt me largissimis beneficiis cumulatum sustentauerint; sed et frui TECVM licuit lectionibus florentissimi Gymnasii, cuius Professores doctissimi humanissime me instituerunt et solidissime, quo tempore simul familiarissime ac amicissime TECVM viuere incepti. Tum, inquam, agnouit iam amicitiam TVAM gratissimam, animum sincerum, diligentiam omnibus probatam, industriam TVAM gra-scientiarum cultoribus strenue imitandam, filiumque tantae spei carissimorum Pa-farum sedem celeriter TE contulisti, vt studium Theologicum et Philologicum ma-gis magisque excoleres. Non dubito igitur, quin hodierno die in littera-rum studiis bene versatus palmam sis deportaturus. Deus T. O. M. cuius numine omnia geruntur ac fiunt, efficiat, vt TV VNA cum parentibus TVIS aestumatissimis saluus sis ac incolumis, conseruet quoque rerum TVARVM sta-tum felicissimum fortunatissimumque quam diutissime. Gratulor TIBI animo laetabundo de hoc egregio ingenii TVI specimine meque de meliori TIBI commendo. Vale, mihi hique fauere perge. Iena: VII. calend. Febr. A. R. N. S. CIOIOCCLV.

O mni cum plausu cathedram dum scandis, Amice,
Læticia adficior faustaque cuncta precor
Laurea parta TIBI est, quam cinxit Apollo, Corona;
Sic TE felicem gloria parta manet.

Hæc pauca Nobilissimo Doctissimoque disser-tationis Defensori Amico suo carissimo cum voto omnigenæ prosperitatis posuit

ANDREAS BENEDICTVS OSTERER
ORTTENEVRGO-BAYARVS,

VIRO

V I R O
NOBILISSIMO DOCTISSIMO
A M I C O
LONGO CONSVETVDINIS VSV PROBATO
S. D. P.
CHRISTOPHORVS ERNESTVS SCHWAB, ONOLDINVS
SANCTIOR. DISCIPL. CVLT.

Publica moliris certamina, CARE SODALIS,
Vt veniant Musae publica vota TVAE;
Nobile conamen? Mentis laudabilis aectus!
Sic fundit laudes, docta Phalca, suas;
Sic ars perpetuo, qua polles, flore vigebit;
Sic resonant meritis arria lata TVIS;
Sic tibi laetitiam, sic optima vota Parenti;
Sicque TVIS requiem conciliare potes.
Alit me! me trepidum iulisti bella mouere,
Arma fero, sed non arma nociua fero.
Aduenio nudus, non aes de pectore pender,
Non Getica galea tempora cincta vides.
Hinc parcas teneris, si mittunt tela, lacertis,
Parcas, si victum sub iuga mitto caput.
Accipe victrices, Victor Dignissime, lauras,
Bello sopito, multa tro, aea vide.

Welch edler Geist! Freund, trägt Dich zum Tempel der Ehren,
Dein forschender Geist dringt in die himmlische Lehren
Mit Gründlichkeit ein; er sucht, und findet zum Lohne
Der Wissenschaft Krone.

Nicht eitle Weisheit der Welt, des Hochmuths nährende Bissen,
Bewöohnen Deinen Geschmack; nein: Dein erhabenes Wissen
Ist von der Erde gekehrt, und suchet im Blicke
Des Schöpfers, sein Glück.

Heil Dir, glücklichster Freund! Heil Deinem Bestreben!
Die Weisheit, die Du begehrest, ist Weisheit zum Leben.
Durch Dich verbreite sich einst im höhern Grade
Die Kenntniss der Gnade.

Mit diesem bezeugt dem Wohlbeden Herrn Neponz
denen leuten Glückwunsch und Ergebenheit
Desselben gehorsamer Diener und Freund

Christian Gottfried Böckh

aus Nördlingen
d. h. G. S. B. und der teutschen Gesellschaft in
Jena ordentliches Mitglied.

Ukert. Bibl. 8/IX. 51.

Tb 4898

f

ULB Halle 3
003 507 459

56.

ND 18

N.C.

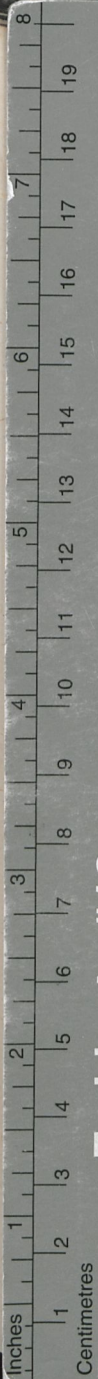
Phoy

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

ERTATIO

DE

B L I O
MELITENSIVM
T. XXVIII. 7

22

QVAM
MIAE MAGNIFICENTISSIMO
O PRINCIPE AC DOMINO
O M I N O
ST. CONSTANTINO
IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
T WESTPHALIAE RELIQA

RAESIDE
IMMAN. WALCHIO
PVBL. SOCIETATVM LATINAE IENENSIS
MAN. ARCAD. ET FLORENTINAE
OLYMBAR. SODALI

II. FEBRVAR. CIOIOCCLV
TORVM DISQVISIONI SVBMITTIT
IMMAN. SCHAEFFERVS
RATISPONENSIS
VM DISCIPLINARVM CVLTOR

TTERIS SCHILLIANIS

21